EKİM

İşçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır

BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ, BİRLEŞİN! Sayı:35, Ağustos 1990

Dünden bugüne işçi hareketi

Türkiye işçi sınıfının tarihsel ve siyasal gelişimi ele alınırken gözden kaçırılmaması gereken bazı hususlar vardır.

Birincisi, Türkiye kapitalizmiyle yaşıt olarak yüzyılı aşkın bir geçmişi olmakla birlikte,Türkiye kapitalizminin asıl atılımını son 40 yılda yapmasına paralel olarak, Türkiye işçi sınıfı da asıl şekillenişine, bugünkü ağırlıklı toplumsal gücüne bu aynı tarihsel kesitte kavuşmuştur. Bundan çıkan sonuç büyük bir kesimiyle onun henüz çok yeni ve genç bir toplumsal oluşum olduğu gerçeğidir.

İkincisi, Türkiye burjuvazisinin kendi tarihinin son derece sınırlı ve güdük burjuva demokratik atılımlarını yüzyılın ilk döneminde yaşaması ve işçi sınıfının ise bu aynı dönemde son derece cılız olması, onu burjuva demokratik gelişme içinde yeralmanın sağlayacağı demokratik siyasal gelişme olanaklarından hemen hemen yoksun bırakmıştır. Oysa evrensel tarihe bakıldığında, bir çok ülkede proletarya, ya burjuvazinin önderliğindeki demokratik ya da ulusal devrimler süreci içinde kendi siyasal gelişmesinin ilk tarihsel aşamasını yaşamış, ya da bizzat bu süreçte insiyatifi ve önderliği ele geçirerek bağımsız ve egemen bir siyasal kuvvet haline gelmiştir. Türkiye işçi sınıfı ise bu iki gelişme çizgisinin de dışında kalmıştır.

Üçüncüsü ise, dünya tarihinde örneği az bulunur bir durum olarak, sol hareketin 70 yıllık geçmişine rağmen Türkiye işçi sınıfı, dünya görüşü, program, taktik ve örgüt olarak kendisinin siyasal sınıf bağımsızlığının temsilcisi bir devrimci partiye bugüne dek sahip olamamıştır. Dolayısıyla da böyle bir partinin önderliği altında yaşayabileceği siyasal ve örgütsel gelişme ve olgunlaşma olanaklarından yoksun kalmıştır. Başta TKP, işçi sınıfı adına ortaya çıkan partilerin kendileri genellikle kurulu düzeni aşan, ona devrimci bir iktidar alternatifi oluşturan ideolojik ve politik perspektiflere sahip olamadılar. Tam da bu nedenle, işçi sınıfı üzerinde çok cılız kalan siyasal etkileriyle işçi sınıfı içinde burjuva etkinin dolaylı taşıyıcıları olmaktan öteye gidemediler. '70'li yılların başında ortaya çıkan devrimci siyasal hareketler ise kendilerini şekillendiren küçük-burjuva toplumsal zemini aşıp işçi sınıfına yönelemediler. İşçi sınıfının devrimci politik gelişmesine etkileri ancak dolaylı ve bu nedenle de çok sınırlı olabildi. Bu dönemde ('70'li yılların ikinci yarısı) büyük bir canlılık yaşayan işçi hareketi için denebilir ki en büyük talihsizlik, solun onu düzen çerçevesi içinde tutacak kesimleri için temel ilgi alanı olmak, fakat onu düzenden koparacak kesimleri içinse ilgi alanı dışında kalmaktı.

Tüm bunlar birarada, hem işçi sınıfı hareketinin politik ve örgütsel gelişimindeki bugünkü yetersizliğin tarihsel nedenlerine ışık tutarlar; ve hem de, tüm bu yetersizliğe rağmen işçi hareketinin bugün ulaştığı gelişme düzeyinin aslında hiç de küçümsenemeyeceği gerçeğine işaret ederler.

İkinci emperyalist savaş sonrası hızlı kapitalist gelişmenin dolaysız bir sonucu olarak safları hızla kalabalıklaşan ve nesnel varlığı ile belirgin bir toplumsal ağırlığa kavuşan işçi sınıfı, kendi tarihi içinde ilk olarak '60'lı yıllarda hissedilir bir güç olarak mücadele sahnesine çıktı. Sonraki 20 yıl içinde sendikal ve demokratik mücadele ve örgütlenme alanında belli mesafeler katetmekle birlikte, ideolojik, politik ve örgütsel bakımdan, son derece dar bir öncü kesim dışında, burjuva partilerin ya da burjuvazinin sol içindeki uzantılarının etki ve denetiminde kaldı. Yine

de iktisadi ve kısmen de demokratik siyasal mücadeleler içinde yeralarak belli bir mücadele deneyimi kazandı. Kendini sermayenin doymak bilmez sömürüsü ve keyfi baskısı karşısında bir ölçüde savunabilecek bazı hak ve kazanımlar elde etti.

Burjuvazinin 12 Eylül saldırısı işçi sınıfını bu koşullar ve gelişme düzeyi içinde yakaladı ve işçi hareketinin o güne dek biriktirdiği tüm hak ve kazanımlarını bu saldırıların toplu ve sistemli hedefi yaptı. Karşı-devrimin siyasal hedefi devrimci hareket idiyse, sınıfsal hedefi de işçi sınıfı oldu. Amaç devrimci hareketi ezmek, işçi sınıfını ise tüm mücadele olanaklarından ve araçlarından yoksun bırakmak, etkisiz kılmak, demoralize etmekti. O güne kadarki mücadele deneyimi ve politik hazırlığı, bilinç ve örgütlenme düzeyi böyle bir toplu saldırıya direnmesine yetmeyince, işçi sınıfı tüm kazanımlarının, bu arada en ilkel demokratik haklarının bile ortadan kaldırılmasına yalnızca seyirci kaldı. Reformizmin ve revizyonizmin işçi hareketi üzerindeki ezici etkinliği ona kolay bir yenilginin acısını tattırdı. Karşı-devrimin ilk bir kaç yılında belli bir moral çöküntü, güçsüzlük ve kendine güvensizlik duygusu, dağınıklık, şaşkınlık, ne yapacağını bilmezlik bu kolay yenilginin kaçınılmaz sonuçları oldu işçi sınıfı için.

12 Eylül saldırısıyla birlikte işçi hareketinin 20 yılda biriktirdiği hak ve kazanımları bir hamlede tırpanlamakla kalmayan burjuvazi, basit bir üretim nesnesine indirgediği işçi sınıfının yaşam koşullarında büyük bir yıkım yaratan ağır sömürü politikaları uyguladı yıllarca. Ama tam da bu yolla, işçi sınıfının kendi tarihinin en büyük atılımını yaşayabileceği zemini de kendi elleriyle döşemiş oldu. Kolay yenilginin acısı ve sonuçları sonraki yılların keyfi baskı ve ağır sömürü politikalarıyla birleşince, işçi sınıfı derinden derine bugünkü kaynaşma ve mücadelenin öğelerini biriktirdi kendi içinde. '80'li yılların ortasında sıradan iktisadi istemler için son derece sınırlı ve ürkek başlayan ilk kıpırdanışlar, her yeni yılda bir öncekini aşan sarsıcı grev ve direniş dalgalarına dönüştü. '89 yılı Mart-Nisan direnişlerine, '90 yılı 1 Mayıs eylemlerine sahne oldu. Genel grev istemi ve sloganı işçi sınıfının geri kesimlerine bile yayıldı. Tüm toplantı, direniş, yürüyüş ve mitinglerin değişmez coşkulu sloganına dönüştü. Tabanda devrimci işçi insiyatifinin ürünü olarak ve eylem kırıcı sendika bürokratlarına karşı bir devrimci alternatif işlevi gören devrimci örgütlenmeler çıktı ortaya.

Sözkonusu olan hiç de basit bir yeniden canlanış değildir. Sorunu böyle görmek, işçi hareketinin geçmişe göre ve şu son dört beş yıl içinde sağladığı büyük ilerlemeyi gözden kaçırmak olur. Son yılların hareketliliğine toplu olarak bakıldığında, işçi sınıfının, kuşkusuz geride kalan bir kaç on yılın deneyimi ve birikimi üzerinde yükselen, ama kesinlikle işçi hareketinin gelişim tarihinde yeni bir safhayı işaretleyen büyük bir ilerlemeyi yaşadığı görülecektir.

Bunun en belirgin ifadesi kendi gücüne duyulan güvendir. Geçmişte, işçi sınıfının nispeten gelişmiş kesimlerinde bile sorunların çözümü için belli burjuva partilere (CHP) ve sendika bürokrasisinin belli kesimlerine (DİSK) bel bağlanırdı. Oysa bugün, kendi sorunlarını ve istemlerini henüz çok dar bir çerçevede ifade ediyor olsa bile, işçi sınıfı bunların çözümünü ya da elde edilmesini hiç de şu veya bu burjuva politik mihraktan ya da sendika bürokrasisinden beklemiyor. Burjuva partilerinin vaatlerine ilgisiz kalarak ve sendika bürokrasisinin oyalayıcı engellerini aşarak bizzat harekete geçiyor. Ve böyle davrandığı ölçüde ise kendi gücüne olan güveni daha da artıyor, kendisinin çıkarları farklı bir sınıf olduğu ve sorunlarına ancak kendi mücadelesiyle çözüm bulabileceği gerçeğini gitgide daha iyi algılıyor. Hiç bir şey işçi hareketindeki bu gelişmeyi, '80'li yılların ortasında bizzat kendi bünyesinden fışkıran, yaygınlaşıp genelleşen, bugün artık her yerde ve her vesileyle dile getirilen Genel Grev istemi ve İşçiler Elele Genel Greve sloganından daha iyi anlatamaz.

İşçi sınıfındaki ilerlemenin bir başka göstergesi, kendi gücüne güvenin doğal bir uzantısı olarak ortaya çıkan birlik ve dayanışma bilinci ve pratiğidir. Siyasal görüş farklılıkları, milliyet ve mezhep farklılıkları işçi sınıfını eski oranda bölemediği gibi, grev ve direniş eylemleri sınıfın birlik ve dayanışma bilincinin geçmişe göre hayli ileri örneklerine sahne oluyor. İşçi sınıfına yönelik ekonomik ve politik saldırılarını son on yılda tek elden merkezi

politikalar olarak saptayan ve uygulayan burjuvazi, böyle yapmakla işçi sınıfı içinde birlik ve dayanışma ruhunu, bu saldırıları blok halinde göğüsleme bilincini adeta kendi eliyle yarattı. Bunu da en iyi özetleyen bir kere daha İşçiler Elele Genel Greve sloganıdır.

Zaman zaman yasadışı direniş örnekleri gösterebilen, bunun hala da aşılamayan en ileri örneğini 15-16 Haziran direnişiyle veren geçmiş dönemin işçi hareketi, yine de toplam olarak ele alındığında kuvvetli bir yasal çerçevede davranma ve yasaklara uyma anlayışı içinde idi. İşçi sınıfı saflarına bu zihniyeti özenli bir çaba ile reformist revizyonist partiler ve sendika bürokrasisi yerleştirmişti. Sermayenin 12 Eylül döneminde işçi sınıfının yasal çerçevede hak arama olanaklarını en asgariye indirmesi sonuçta ters tepti. Sıradan hakları için bile ancak yasaları çiğneyerek eylem yapabilir hale geldi işçiler. Ve olayların gösterdiği gibi bundan hiç de kaçınmadılar, giderek bunu bir alışkanlık, bir davranış biçimi haline getirdiler. Yasalar işçi hareketi için geçmiş büyüsünü yitirdi. Mevcut hukuksal çerçeve gitgide daha açık olarak sermayenin çıkarlarının yasal güvencesi olarak algılanıyor. Geçmişte reformist politikacılar ve sendika bürokratları işçi hareketinin anayasal düzenin güvencesi olmasıyla övünüyorlardı. Bugün ise, işçi hareketinin henüz çok dar olan politik istemleri bile dolaysız olarak anayasal çerçevenin kırılmasını gerektiriyor. Ve işçiler yaygın olarak bunun bilincindedirler. Kaldı ki Genel Grev şiarının kendisi de anayasanın açık bir ihlali isteğinin dile getirilmesinden başka bir şey değildir.

Politikleşme doğrultusundaki güçlü eğilim ve potansiyel işçi hareketinin bir diğer belirgin özelliğidir. Burada işçi kitlelerinin bugünkü öznel bilinçlerinin ve bugünkü somut istemlerinin ne olduğu sorusunun özel bir önemi yoktur. Önemli olan hareketin derindeki köklerive nesnel mantığıdır. Ülke çapında bir kaynaşma yaşayan, sorunların çözümü için kendi gücüne güvenen, yasaları ve yasakları çiğneyen, merkezileşmiş ekonomik ve politik saldırıların karşısında bir sınıf olarak davranmaya çalışan bir toplumsal yığındır sözkonusu olan. Bu, politikleşmeye son derece elverişli bir zemin demektir ve zaten olaylar bunun kanıtlarını açıklıkla veriyor. Öte yandan, toplantılar, direnişler, yürüyüş ve mitingler, son 1 Mayıs kutlamaları işçi sınıfının hiç değilse ileri kesimleriyle belli bir politik gelişme süreci içine girmiş bulunduğunu da gösteriyor. Politik propaganda-ajitasyona, özellikle politik bildirilere gösterilen ilgiyi de buna eklemeliyiz. Ve bir kez daha ülke çapında mevcut anayasal rejime ve siyasal iktidara karşı politik bir eylem isteğinden başka bir şey olmayan Genel Grev şiarı üzerine bu yönüyle de düşünmeliyiz.

Ve belki de en önemlisi, sınıf hareketiyle birleşmek pratik çabası içinde bulunan komünist hareket için en büyük önemi taşıyan olgu, bugünkü işçi hareketinin sahip bulunduğu geniş öncü işçi kuşağıdır. Geçmiş dönemlerin birikimi ile son yılların kitlesel hareketliliği ortaya militan, mücadele konusunda istekli ve kararlı, belli bir deneyime ve belli bir sınıf bilincine sahip, devrimci amaçlara ve sosyalizm düşüncesine açık, işçi hareketindeki eylemliliğe bağlı olarak sayıları sürekli artan bir öncü işçi kuşağı çıkarmış bulunuyor. Kuşkusuz işçi hareketi geçmiş dönemlerinde de böyle ileri bir işçi kuşağına sahipti. Fakat bunlar devrimci akımların sınıf hareketine ilgisizliğinin de bir sonucu olarak reformist ve revizyonist partiler tarafından kazanılmış ya da sendika bürokrasisi tarafından yozlaştırılarak tabandaki uzantılarına dönüştürülmüşlerdi. Oysa yeni öncü kuşak büyük bir bölümüyle böyle değil, hiç değilse henüz değil. Şimdiki hareketliliği sendika bürokrasisinin ördüğü engelleri de aşarak bu unsurlar sürüklüyor. Hareketin geleceğinin de güvencesi olan bu kuşak yeni dönem işçi hareketinin denilebilir ki en ileri ürünü, en büyük kazanımıdır. Açık bir devrimci örgüt ve önderlik arayışı içindeki bu unsurlar, eğer komünistler üzerlerine düşeni layıkıyla yapmayı başarırlarsa, sosyalizm ve işçi hareketinin birliği gibi temel tarihsel bir adımın atılmasını hayli kolaylaştıran bir misyon yerine getirebilirler.

İşçi hareketinde yeni bir safhayı ifade eden tüm bu özelliklere bir arada bakıldığında birbirlerine sıkı sıkıya bağlı olduklarını, birbirlerinden doğduklarını ve birbirlerini beslediklerini görmek zor olmayacaktır.

Ama öte yandan, sayılan bu üstünlüklerine rağmen, tarihsel bir perspektifle bakıldığında, işçi hareketinin bugünkü gelişme düzeyiyle

henüz çok geri bir gelişme aşamasında olduğuna da kuşku yok. Her şeyden önce, baskı ve sömürü politikalarının yıllardır biriktirdiği hoşnutsuzluğun dışa vurumu olmakla birlikte, işçi hareketinin mevcut hareketliliği henüz iktisadi ve bazı sınırlı demokratik istemlerle kendini ifade edebiliyor ancak. Nesnel toplumsal konumuyla tüm ezilen ve çalışan sınıfların öncüsü olması gereken işçi sınıfı, bugünkü durumuyla henüz kendi dışındaki emekçi kesimler için bir şeyler yapmak bir yana, kendi acil siyasal istemlerini bile tam dile getirebilecek bir bilinç ve davranış düzeyinden uzaktır. Mevcut yasal ve anayasal çerçeveye sığmayan istemlerle ortaya çıkmak ile mevcut toplumsal ve siyasal düzeni aşan istem ve davranışlar farklı şeylerdir. Bugünkü işçi hareketi ikincisinden henüz uzaktır. Demek oluyor ki hareket militan olmakla birlikte henüz bu anlamıyla ihtilalci değildir. Mevcut anayasal düzen karşısında belli bir sınıfa özgü belli tepkiler ortaya koyabiliyor, "kendisi için" davranabiliyor. Nedir ki mevcut toplumsal ve siyasal düzen karşısında henüz kendiliğinden bir sınıftır. Belli sınırlar içinde kendine bakabilmesi, ama henüz kendi dışına (diğer emekçi sınıf ve katmanlara) bakamaması, düzenin sınırlarını aşan bir bakış ve davranıştan yoksunluğunun bir başka ifadesidir. Kısaca, dar bir öncü kesim hariç, işçi sınıfı asıl kitlesiyle henüz burjuva bilincin değişik biçimlerinin etki sahasındadır.

Tüm bunların özeti işçi hareketinin politik yönden geriliği ve zayıflığıdır.

Bunu örgütsel yönden zayıflık tamamlamaktadır. Bugün için işçi sınıfının tek örgüt biçimi denebilir ki hala yalnızca sendikalardır. Sendika bürokrasisinin tam hakimiyetinde oldukları için sendikalara da belli bir tepki içinde olan işçi kitleleri, zayıf ve mevzii kalan işyeri komiteleri ve diğer bazı muhalefet örgütlenmeleri tarafından da kucaklanabilmiş değil. Öte yandan, işçi hareketinin ön saflarını tutan öncü işçi kesimi de büyük ölçüde örgütsüzdür. Bu unsurlar belirgin bir örgüt arayışı içinde olmakla birlikte, solun işçi sınıfı ve sosyalizm adına ortaya çıkan çok sayıda grubunu hiç de kendi arayışları için çekici ve tatmin edici bulmuyorlar. İleri öncü kesiminin bile örgütsüzlüğü işçi hareketinin örgütlenme düzeyi için çarpıcı bir göstergedir.

İşçi hareketinin karşı karşıya bulunduğu genel önderlik boşluğu, kendisini kucaklayacak bir öncü sınıf partisinden yoksunluğu ise, doğal olarak onun en temel zaafıdır ve kuşkusuz tüm öteki zaaflarından kurtulabilmesinin de kesin bir önkoşuludur. Komünistler tüm çabalarını işçi hareketinin bu en temel ihtiyacını karşılama görevine yöneltmiş bulunuyorlar. Teorik boyutu temel sorunlarda, programda ve taktik ilkelerde netleşme olan bu görevin, pratik ve örgütsel boyutu ise işçi sınıfı hareketiyle birleşmek, işçi sınıfının en ileri ve devrimci unsurlarına dayalı bir öncü partiyi bizzat bu sınıfın bağrında, onun bir parçası olarak yaratmaktır.

Parti sorununun bu ikinci boyutu, bizim için, işçi hareketinin politik ve örgütsel gelişimini sağlamak pratik çabasıyla çakışmaktadır. Partinin örgütsel temelleri bu çaba içinde yaratılacak, proleter sınıfsal karakteri bu çaba içinde güvenceye alınabilecektir.

İşçi hareketinin politik ve örgütsel gelişiminde başarılı olabilmek, aynı zamanda, işçi hareketinin kendi dinamik gelişiminin ortaya çıkardığı olanaklardan en iyi yararlanabilmele mümkündür. Sınıfın geniş kitlelerine malolan Genel Grev şiarı ile, henüz sınırlı da kalsa, tabanda devrimci işçi insiyatifinin somutlaşmış biçimleri olarak ortaya çıkan işçi ya da işyeri komiteleri, bunun bugün için çok önemli iki örneğidir. İşçi hareketi üzerinde etkinlik kurmak çabası içerisindeki çok sayıdaki devrimci grup, genel grev şiarına sahip çıkmakla birlikte, kendi bugünkü koşulları içinde bir genel grev isteminin anlamı ve böyle bir eylemi gerçek kılmanın gerekleri konusunda genellikle zayıf ya da ilgisiz kalmışlardır. İşçi komiteleri ise kendi nesnel gerçekliği içinde değerlendirilip geliştirileceğine, herkesce bir tarafa çekilerek keyfi bir anlam ve işlev yüklenmiş, dahası pratikte genellikle sahipsiz bırakılmışlardır. Bu ise işçi hareketinin bu henüz zayıf, sınırlı ama hareketin geleceği bakımından son derece önemli ürünlerini belli bir tıkanıklık ve bozulmayla yüz yüze bırakmıştır.

Bu iki sorunu, gelişmelerin bugünkü aşamasında yeniden ele almak, buna ilişkin hedef ve görevlerimizi netleştirmek zorundayız.

EKİM

İstanbul'da sağlık işkolunda neler oluyor?

M.Deniz

Bir yanda beş yıldızlı turistik otellerinkini andıran hasta odaları, gelişmiş kapitalist ülkelerden getirilen en pahalı cihazlarla donatılmış, ancak bir ameliyatın faturasının hastaya 40-50 milyon liraya çıktığı hastahaneler. Bu hastahanelere Cumhurbaşkanı, Sağlık Bakanı vb. tarafından yağdırılan övgüler...Öte yandan akmayan sular ve daha bin türlü olanaksızlıklar nedeniyle yapılamayan ameliyatlar, 3-4 ay sonrasına film için gün vermek zorunda bırakılan radyoloji birimleri, yetmediği için çarşafsız ya da kirli çarşaflara yatmak durumunda olan hastalar vb...

Burjuva devletin sağlık konusundaki politikası aslında oldukça açık. Ona göre sağlık alınıp satılan ve kar getiren bir metadır. Hedeflenen "parayı veren düdüğü çalar" örneği daha çok para verenin sözde daha iyi sağlık hizmeti almasını sağlamak, başka bir deyişle insanın sağlığını pazara sürmektir. İşsizliğin yüzde otuzlara vardığı bir ülkede, hele dünyaya ucuz emek gücüne sahip olduğunuzu da duyurmuşsanız, kendi karlarından başka hiç bir kaygısı olmayan kapitalistlerin, yoksulların ölmesinden dolayı fazla bir üzüntüleri olmayacaktır. Nasıl olsa kalan sağlar ve sağlamlar onların fabrikalarını doldurmaya yetecek, hatta geriye yurtdışına ucuz emek ihracı için bile insan kalacaktır.

Oysa sağlık alınıp satılan bir meta değildir. Olaya kapitalist düzenin sınırları içinden bile baksanız bu pek mümkün değildir. Çünkü para vererek satın aldığınız sağlık olmaz, yalnızca belki de örneğin çoğu gereksiz ve ilerde önemli yan etkilere malolacak ilaçlardır elde ettiğiniz. Artık burada siz bir insan değil, kar sağlayan bir nesnesinizdir.

Türkiye'de işletilmeye çalışılan sistem, kaldı ki buna sistemsizlik demek daha doğru olur, budur. Bundan tek karlı çıkan çokuluslu ilaç ve tıbbi malzeme üreten şirketlerdir. Böylesi bir yapıyı ayakta tutabilmek yönetenler için bile oldukça zordur. İşte bu yüzden sağlık konusunda hemen hiç bir bilgisi olmayanlar bakan olur, idareci olur. Böylelikle sistemsizliğin daha da derinleşmesi sağlanır. Çünkü ancak bu şekilde ilaç şirketleri yüksek karlar elde edebilirler.

Öte yandan kendisine verilen sağlık hizmetinden haklı olarak hoşnutsuzluk duyan halkın karşısına da suçlu olarak sağlık personeli çıkarılır. Kitlenin nefreti varolan sistemsizlik içersinde acımasızca çalıştırılan ve sömürülen sağlıkçılara yöneltilir. Halk sağlık personeline, sağlık personeli de halka düşman edilir.

Bütün bunlar ışığında sağlık personelinin önünde iki önemli sorun durmaktadır. Çoğunluğu memur statüsünde olan bu personelin yaşam ve çalışma koşullarının zorluğu, durumlarının giderek daha da kötüleşmesi... Diğeri ise yukarıda bahsettiğim sistemsizlikten kaynaklanan ve direk olarak sağlıkçıya yansıyan sorunlar.... Başka bir deyişle artık sağlık üretemez hale gelmiş sağlıkçıların varlığı sorunu... Sağlık personelinin böylesine coşkulu bir biçimde ayağa kalkmasının altında yatan objektif etkenler özetle bunlar olmaktadır.

Tüm memurlar gibi Temmuz zamlarını beklemek zorunda bırakılan sağlıkçılar, basına yansıyan bütçe tartışmalarından da verilecek yüzdelerin son derece az olacağının bilincindeydiler. Döner sermaye adı altında uygulamaya konulan sistemin de hastahanelere gelir sağlama adı altında halkı soymaktan başka bir işe yaramadığı görüldü. Öte yandan elde edilen milyarlarca lira tutarındaki gelirden, çalışana prim olarak neredeyse hemen hiç bir şey verilmedi. Üstelik kimin nasıl ve neye dayanarak yaptığı belli olmayan değerlendirmeler sonucu sağlık personeli arasında fark gözetildi. Rekabet sağlama adı altında hemşire hemşireye, hizmetli hizmetliye karşı kullanılmaya çalışıldı. Getirilen döner sermaye sistemi maddi hiç bir kazanım sağlamadı ama bir gerçeği de apaçık gözler önüne serdi. Sağlık personelinin sırtından devletin milyarlarca lira kar sağladığı olgusu hemen herkesce bilinir oldu.

Tüm bunlar geçtiğimiz kıştan beri özellikle büyük hastahanelerde bir takım hoşnutsuzlukların su yüzüne çıkmasına neden oldu. Örneğin bir kaç hastahanede yemek boykotları gündeme geldi. Haziran ayı ortalarında ise sağlık personeli deyim yerindeyse bir anda ayağa kalktı. Eylemler bayram öncesi öncelikle Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastahanesi, Çapa Tıp Fakültesi Hastahanesi ve Şişli Eftal Hastahanesinde düzen-

lenen yemek boykotlarıyla başladı. Eylemler bir yandan hastahane bahçesinde toplanma, bahçe içerisinde yürüyüş yapma, slogan atma, caddelere çıkma ya da bunu zorlama gibi daha üst boyutlara sıçrarken, diğer yandan da başka hastahanelere yayıldı. Bayram öncesinde Şişli Eftal Hastahanesinde daha örgütlü bir şekilde ortaya konulan eylemin başarısı, diğer hastahanelerde olumlu yankı buldu. Bu arada bayram tatili eylemlerin durmasına neden olduysu da, esas dalga bayram sonrası geldi. Öyleki hangi birimde ne şekilde eylem olduğunu izlemek bile oldukça zorlaştı. Öte yandan Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hastahanelerinde nerdeyse eylemsiz gün yaşanmaz oldu. Bir çok hastahane belirli bir eşgüdüm eylem yapma çabası içinde.

Ben burada hangi hastahanede ne tip eylem yapıldığını aktarmaktan çok, olumlu yanları ve zaaflarıyla bu eylemleri ve sağlıkçılar için bir dönüm noktası olduğuna inandığım bu sürecin değerlendirmesini yapmak istiyorum. Memur eylemlerinin baharı olarak değerlendirilen bu süreçte diğer memur katmanlarının da hemen hemen aynı çelişkiler ve zaaflar içerisinde olduğu kanısındayım. Deneyimlerin ve zaafların aktarılmasının memur hareketi açısından olumlu olacağına inanyorum.

Herşeyden önce sağlıkçıların tamamen demokratik kitle örgütlerinden yoksun olmadıklarını, ancak örgütlülüklerinin de oldukça yetersiz olduğunu belirtmeliyim. Eylemlerde motor görevi üstlenen hizmetli kadrosundaki personelin hiç bir örgütü yok. Teknik kadroyu oluşturan hemşirelerin ve teknik elemanların THD (Türkiye Hemşireler Derneği) ve TSD (Teknik Sağlık Mensupları Derneği) olmak üzere meslek dernekleri mevcut. Doktorların, diş hekimlerinin ve eczacıların ise odaları bulunmakta. Bunun dışında ebelerin yeni kurulmuş bulunan derneklerini de eklemek gerekir.

Başlangıç itibarıyla eylemlerin kendiliğinden geliştiği doğrudur. Ancak akışının tamamen kendiliğinden bir biçimde devam ettiği söylenemez. Yaklaşık iki yıldır çalışmalarını sürdüren ama bu zamana dek pek bir işlevi olmayan sağlıkçıların meslek örgütlerinin oluşturduğu "Sağlık İşkolunda Sendikal Eşgüdüm Komitesi" biraz sonra sıralayacağım tüm çarpıklıklarına rağmen belirli oranda yönlendirici oldu. Tüm eylemlerde sendikalaşma bilinci öne çıkarılmaya çalışıldı. Sağlıkçıların sorunlarının çözümü için örgütlenmenin önkoşul olduğu, bunun da ancak grevli toplusözleşmeli sendikal hakların elde edilmesiyle mümkün olacağı vurgulandı. "Sendika" sözcüğüne dahi yabancı kitle, kısa bir süre içerisinde kendini bu mücadelenin içinde buluverdi. Öyleki daha iki ay önce "bize sendika yasak" diyenler, eylemlerde "Sendika Hakkımız Söke Söke Alırız", " İşçi Memur Elele Genel Greve" sloganlarını haykırıyorlar. Bu eylemler sendikal bilinci tabana taşıdığı gibi buna paralel olarak sendikal örgütlenmenin maddi temelini oluşturacak hastahane birim komitelerinin yapılanmasının da koşullarını ortaya çıkardı.

Eylemler karşısında düzenin tavrı da oldukça ilginçti. Memurlardan böylesi bir karalılık beklemeyen iktidar, önce olayları pek ciddiye almadı. Gelişen yemek boykotları karşısında başhekim, başhemşire düzeyinde, kimi hastahanelerde biraz ılımlı, kimi yerlerde tehdite varacak konuşmalar yapıldı. Eylemlere önayak olduğu düşünülen personelin savunması istendi.

Devletin şaşkınlığı pek uzun sürmedi. İdari yoldan ve kolluk kuvvetlerini kullanarak her iki kanaldan karşı saldırıya geçti. İdari kanalı kullanarak yirmiden fazla doktor, hemşire ve hizmetliyi görevden aldı. Sürgün cezaları uyguladı. Önceleri hastahane kapısı önüne getirilen ve eylemlere seyirci konumda tutulan polisler, daha sonra hastahane içlerine sokuldular, müdahale ettiler, gözaltına alınmalar başladı.

İktidarın bu tutumu kitlelerin bir miktar geri püskürtülmesine neden oldu. Büyük bir coşkuyla öne atılan sağlıkçıların geri çekilmesini, korkmasını getirdi. Bunu genel anlamdaki örgütsüzlüğe ve mücadele alanındaki deneyimsizliğe bağlayabiliriz. Bu bağlamda da geçici olduğu kanısındayım. Eylemliliklerin öteki illere sıçraması da bunun bir göstergesidir. Yine de bu durumu gözardı etmemek gerekli.

Sağlık işkolunun bir özelliği de oldukça heterojen bir yapıya sahip olması, değişik gelir gruplarından ve yaşam koşullarına sahip insanları bir arada barındırmasıdır. Bu yelpazenin bir ucunda bu eylemliliklere bir kaç istisna hariç hiç katılmayan uzman doktorlar, diğer ucunda ise ayda 300 bin lira ile bir aile geçindirmek zorunda bırakılan hizmetliler bulunmaktadır.

Uzman doktorlar bu dalgada hemen hiç yer almadılar. Hatta bir çok yerde eylem kırıcı bir

işlev üstlendiler. Hemen çoğunun bir özel muayenehanesinin varlığı, yani kısmen ücretli konumunda kısmen serbest meslek mensubu olmaları, günümüz Türkiye'sinde iyi denebilecek yaşam koşullarına sahip olmaları gözönüne alındığında bu durumu doğal sayabiliriz. Kaldı ki daha baştan bu biliniyordu ve pek bir şey beklenmedi.

Emeklerini satarak yaşamlarını sürdüren asistan doktor ve pratisyen doktorlar ise bu eylemlere oldukça az oranda katıldılar, ve bir üst düzeye sıçramasına da kuşkuyla baktılar. Düzen içerisinde halen daha bireysel kurtuluş umutları beslemeleri, yaşam koşullarının günümüz Türkiye'sinde çok ağır olmaması, uzman adayı olan asistan hekimlerin geleceğe yönelik uzmanlık haklarının ellerinden alınması şeklinde üzerlerindeki baskılar gibi etkenlerin bundaki rolü bir gerçek. Ancak İstanbul Tabip Odası (İTO) yönetiminin ikiyüzlü tavrının da doktorların olumsuz bir tutum içerisine girmelerinde önemli olduğu kanısındayım.

Sözde eylemleri desteklediğini belirten İTO yönetimi, kendi temsilcileri aracılığıyla eylemleri hastahanelere duyurmadı. Tek tek eylemlere katılma konusunda ise temsilcilerin serbest olduğunu ifade ederek onları yalnız bıraktı. Mücadelenin daha üst boyutlara sıçraması ile de; "Hekim kitlesi bu eylemleri desteklemiyor. Sonuçta biz onların temsilcisiyiz. Onların görüşlerine göre davranırız" ya da "Bu eylemlerde öncülüğü biz üstlenmek istemiyoruz. Bu odayı (İTO'yu) yıpratıyor. Geri çekilmek toparlanmak zorundayız... İTO'nun kendi iç sorunları mevcut, bu sorunlar çözümlenmeden sendikalaşma hareketinde yeralamayız... Sendika konusu her ne kadar programımızda bulunmakta ise de yine de kendi hekim kitlemiz için o kadar acil olduğu kanısında değiliz" vb. gibi gerekçelerle hareketi geriye çekmeye, baltalamaya çalıştılar.

Daha sansasyonel haber yapma alışkanlığında olan burjuva basının eyleme katılan doktorları önplana çıkardığı doğrudur. Ayrıca böylesi sıcak ortamlarda en sağda yeralan, en liberal kesimin görüşlerine yer vermesi, olayları onların görüş açılarından irdelemesi basının eski bir geleneğidir. Oysa İTO öncü rol vb. oynamadığı gibi, biraz önce de belirttiğim gibi bazı asistan ve pratisyen hekimlerin eylem kırıcılığına soyunduğu, hatta oda temsilcilerinin bazı hastahanelerde bu görevi üstlendiği biliniyor. Nitekim oda çalışmalarının hemen hiç ulaşmadığı, etkisinin çok az olduğu bazı hastahanelerde doktorlar diğer hastahanelere göre çok daha olumlu bir tavır içerisindeydiler.

Burada üzerinde durulması gereken bir başka nokta var. Çalışma yaşamı içerisinde direktif verenin doktor, uygulayıcının diğer sağlık personeli olma olgusunun sağlık işkolunda sendikalaşma hareketine yansımaması gerekiyor. Doktorların bu işi biz yaparsak olur tavrını bir kenara itmesi, öte yandan her şeyi doktorlardan bekleme alışkanlığında olan sağlık personelindeki bu yapının kırılmasının zorunlu olduğu kanısındayım. Öncü konumunda olanlarda bu yanlış psikolojinin olmaması, İTO'nun gerici tavrına rağmen eylemlerin gelişmesinde önemli oldu. Ancak genel anlamda kitlede varolan bu zaafın yıkılınası da yine öncülere düşüyor. Olması gereken değişik meslek gruplarından insanların yan yana, bu mücadele içinde yer alması bilincinin verilmesidir.

Bunun karşısında eylemlerde motor gücü gösteren hizmetli konumundakiler oldu. Öyle ki örneğin bir eylemde doktorlar bahçede yürüyüş yapmamayı örgütlerken, hizmetliler dışarıya çıkıp ana yolun kesilmesini, eylemin ancak bu şekilde bir eyleme benzeyeceğini ifade ediyorlardı. Bu durum tartışmasız bütün hastahanlerde böyle oldu. Sloganları en coşkulu şekilde haykıranlar, canla başla çalışanlar onlar oldu.

Yeralan eylemliliği esas anlamıyla yönlendirme çabası içerisinde olan iki dernek, Türkiye Hemşireler Derneği (THD) ve Teknik Sağlık Mensupları Derneği (TSD)dir.

THD'nin bizim fikrimiz kabul edilmezse biz de kendi başımıza eylem koyarız tavrı, kitleyi bölmekten başka pek bir işe yaramadı. TSD'nin hareketi ileriye götürme, eylemlilikler içerisinde geniş tabanlı sendikal örgütlenmeyi yaratma çabası bilinirken, THD'nin çıkardığı bültende TSD'yi "kitleyi pasifizme götüren, güçsüz, eylem kırıcı" bir dernek olarak tanımladılar. Oysa THD ile TSD arasında süreci değerlendirme ve belirlemede uzlaşmaz karşıtlığa varan önemli görüş ayrılıklarının olmadığını her iki derneğin üyeleri bile ifade ediyorlar. Örneğin Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hastahanesinde THD eylemin salı günü konulmasını istiyor. TSD ise çarşamba günü olmasını istiyor. Çünkü Sendikal Eşgüdümün aldığı karar doğrultusunda eylem tüm İstanbul'da

(Devamı s.30'da)

Memurlarda kitlesel hareketlilik...*

Haziran ayı ortalarında başlayan, Temmuz'da tüm ülke çapına yayılan memurların eylemleri devam ediyor.

Temmuz ayı maaş zamlarını protesto şeklinde başlayan direnişler, "grevli toplusözleşmeli sendika hakkı" istemiyle politik bir içerik kazandı. Direnişlerin diğer bir özelliği yasadışı biçimlerde gündeme gelmesidir. Bu yığınların korku duvarını aştıklarını ve devrimci hareketliliğin geniş kesimleri sardığını gösteriyor.

Son bir kaç yıldır grev ve direnişlerle toplumdaki belirleyici devrimci kuvvet olduğunu ortaya koyan işçi sınıfının yükselenen eylem dalgasıyla çakışması, memur eylemlerini daha anlamlı kılıyor. Gerçekte büyük çoğunlukla ücretli emekçi olan ve bu bakımdan işçi sınıfının bir parçasını oluşturan son direnişçi memurların eylemleri, sınıfın geniş kesimlerinin devrimci dalgaya katıldıklarını da ortaya koyuyor.

İşçi sınıfının "1989 Bahar Eylemleri" ve sendikal mücadele ile elde ettiği kısmi ekonomik ve demokratik hakları, devlet memurları arasında olumlu etkisini göstermeye başladı. Bu kesim de örgütlenme ve mücadele etme yolunda adımlarını atmaya başladı.

Her mesleki grup dernekleşme ve odalaşma çalışmaları yürütmekte. Ama böylesi örgütlenmelerin sorunlarına kalıcı çözümler üretemeyeceğinin bilincinde daha ileri örgütlenmeler için de çaba harcamakta...

Bu çabanın bir sonucu olarak tüm meslek gruplarının katıldığı "Kamu Çalışanları Sendikal Platformu" sendikal örgütlenme çalışmalarına devam ediyor.

Bundan başka sağlık çalışanlarının yürüttüğü "Sağlık Çalışanları Sendikal Platformu" var.

Sözün kısası şu ki, devlet memurları grevli toplusözleşmeli sendikal hakların elde edilmesi için mücadele etmekten başka yolları olmadığını kavramış durumdalar. Bu bilinçle derleniyor, toparlanıyor, ileriye atılıyorlar. İşçi sınıfının izinden yürüyerek, yasadışı eylemleri kucaklayarak...

Eylemlere katılım yasadışı olmasına ve 657 sayılı yasaya rağmen çok yüksekti. Özellikle hastabakıcılar her eylemde sayıca çok fazlaydılar ve en ön saflardaydılar. Hemşirelerin ve sağlık memurlarının katılımları da yüksek düzeydeydi. Hekimler ise eylemlere yok denecek kadar az katıldılar.

Eylemlerde Temmuz zamlarını protesto eden sloganlar, yerini sendika isteğini dile getiren sloganlara, "İşçi-memur elele genel greve" sloganına bıraktı. Hedef artık üretimden gelen gücü kullanmaktı. Fakat sağlık çalışanlarının örgütsüzlüğü, iş bırakma eylemlerine imkan vermiyordu. Bir kaç yerde denenen bu eylemlere katılım o işyerine göre çok az sayıdaydı. Biz Ekimci sağlık çalışanları olarak bu durumu tespit ederek, bu aşamada iş bırakmaya çalışmanın zararlı sonuçlar vereceğini, iş bırakmak için örgütlenilmesi gerektiğini kitlelere duyurduk. İşyeri komitelerinin örgütlenmesi gerektiğini söyledik. Gelinen şu aşamada da işyeri komitelerinin örgütlenmesine geçilmiştir.

Bakırköy, Çapa, Cerrahpaşa, Şişli ve SSK Hastahanelerinde değişik günlerde hizmetli, teknisyen, hemşire, ebe ve doktorlar, yemek boykotları, toplu protesto, hastahane bahçesinde sloganlı, dövizli yürüyüş eylemleri gerçekleştirdiler.

İSKİ'de ve Beyoğlu Belediyesinde çalışan memurlar da benzer eylemler gerçekleştirdiler.

Bu eylemlilik süreci bayram tatiliyle kesintiye uğradı. Bu tatil ve Temmuz zamlarının açıklanması ile birlikte bu iş de biter beklentisi vardı. Ama memurlar içinde varolan kısmi örgütlülükler ve tek tek devrimciler, komünistler bu eylemlilik sürecini devam ettirmeye kararlıydılar. Biz Ekimciler de bu eylemler içinde aktif olarak yeraldık.

Tatil sonrası ilk gün Çapa Hastahanesi bahçesinde toplanan teknisyen, hemşire, hizmetli ve doktorlardan oluşan 400 kişilik bir grup hastahane bahçesinde yürüyüşe geçtiler. "Sadaka değil, hakkımızı istiyoruz; Sağlıkta ticaret olmaz; Yaşasın sendika mücadelemiz; Sendika hakkımız söke söke alırız; İşçi memur elele genel greve; Hükümet istifa" sloganları atarak yürüdüler.

Daha sonra temel bilimler önündeki meydanda toplanıldı. TSD üyeleri imzalı bir basın bildirisi okundu ve dağıtıldı. Meslek temsilcileri ateşli konuşmalar yaptılar.

* Konuyla ilgili iki ayrı haber-yorum yazısı aldık. Kısaltarak ve birleştirerek yayımlıyoruz.

Bu eylemlilik sürecinde gündeme gelen SSK Hastahanelerindeki sürgünleri, soruşturmaları protesto etmek için; Cerrahpaşa Hastahanesi çalışanları, Haseki çalışanlarıyla birleşerek İstanbul SSK Hastahanesine yürüme kararı aldılar.

Daha sonraki gün polis müdahalesi nedeniyle bu eylem gerçekleşemedi. Ama bu üç hastahanede de yemek boykotu, yürüyüş ve protestolar devam etti. Bu eylemler sırasında Çapa'dan iki sağlıkçı gözaltına alındı.

12 Temmuz 1990 günü bu yasadışı memur eylemleri, Anakent Belediyesi önünde gerçekleştirilen 5 bin belediye ve İSKİ memurunun katıldığı protesto eylemiyle doruğa ulaştı.

"Hükümet istifa!", "İşçi memur elele genel greve!", "Sendika hakkımız söke söke alırız!" vb. sloganlar atıldı. Konuşmalar yapıldı.

% 25'lik zammı protesto için kalemler kırıldı.

Ekim'in Haziran 1989 tarihli sayısında; "İşçi eylemleri emekçi katmanları etkiliyor" başlıklı yazımızda, "İstanbul proletaryasının, sermaye diktatörlüğünün koyduğu yasaları çiğneyerek ortaya koyduğu sokak eylemleri, diğer emekçi katmanların da mücadeleye katılma cesaretini besliyor..." demiştik.

Bugün yaygınlaşan memur eylemleri bu görüşümüzü doğrulamaktadır. Gerek öncü durumunda bulunan bilinçli memurlar, gerek sıradan memurlar bu etkilenmeyi açıkça dile getiriyorlar. "İşçiler mücadele etti kazandı. Biz de mücadele edip kazanacağız" diyorlar. Etkilenme bu kadarla da kalmıyor.

Eylemlerin çıkış nedeni "düşük maaşlar" olsa da giderek demokratik ve politik taleplerin öne çıkması ve mücadele yöntemlerinin sürekli radikalleşmesi düşündürücüdür,

"Yaşasın grevli toplusözleşmeli sendika hakkı mücadelemiz" sloganı ve tüm konuşmacıların, basına dağıtılan bildirilerin içeriği de bunu göstermektedir. Kalıcı ekonomik hakların sendikal örgütlülükle ve toplu pazarlık hakkıyla elde edilebileceği savunularak mücadele ediliyor, protesto eylemleri örgütleniyor.

Yani burjuva basının yansıtmaya çalıştığı gibi sorun yalnızca "ücret düşüklüğüne tepki" ile açıklanacak gibi değildir. Memurların isteği; işçi sınıfının elindeki "grev ve toplu pazarlık silahıdır".

Henüz, kendiliğinden tepkiler temelinde yükselen bu eylemliliklere gereken önemi verebilirsek, zayıflıklarını bilince çıkartıp altedebilirsek, sermaye diktatörlüğüne kafa tutabilecek kitlesel bir gücün mücadeleye kazanılması sözkonusudur.

Eylemler "iş yavaşlatma, iş bırakma" vb. biçimler alarak sürecek. Her şey bilinçli ve örgütlü müdahalelere bağlı.

Kahrolsun sermaye diktatörlüğü!

Yaşasın özgürlük, yaşasın sosyalizm!

M. Zengin-M. Su

Savaşa ve...

(Baştarafı s.24'de)

leriyle stratejik önemi emperyalistler nezdinde gerileyen Türk burjuvazisinin, iç sorunlarını hafifletmek, emperyalistler nezdinde fiyatını artırmak için bölgede ABD jandarmalığına duyduğu hevestir.

Belli bir temkinliliğe rağmen, Türk burjuvazisi kraldan çok kralcı kesilerek Irak'ı karşısına almış, ekonomik ambargoya katılan ilk ülke olmuş ve sıcak savaşa katılma konusunda da hevesini ortaya koymuştur.

Türkiye burjuvazisi emperyalistlerin saflarında petrol jandarmalığı rolünü savaşla tamamlar veya tamamlamaz. Ama Türk burjuvazisi buna ciddi bir şekilde ilgi duyuyor. Kendini emperyalist dünyaya pahalıya pazarlamak ve şovenist bir kampanya ile iç sorunlardan bir ölçüde kurtulmak için böyle bir alternatifi canlı tutuyor.

Türkiye işçi sınıfının ve emekçilerinin, Türk burjuvazisinin jandarmalığa soyunarak bölge devletlerine saldırmasından hiçbir çıkarı yoktur. Savaş işçi sınıfı ve halklara büyük bir acı, yoğunlaşmış sömürü ve baskı dışında hiçbir şey getirmeyecektir. Kim kazanırsa kazansın, savaştan emperyalistler ve kapitalistler karlı çıkacak, emekçiler kaybedecektir.

İşçiler ve emekçiler böyle bir savaşı engellemek için sesini yükseltmeli, savaş başladığında ise bu gerici, haksız ve emperyalist savaşa katılmayı reddetmelidirler.

Şiarımız, kahrolsun emperyalizm ve onun jandarmalığına soyunanlar, yaşasın devrim olmalıdır.

Politik çalışmanın sorunları

S. Engin

Türkiye adının kişide çağrıştırdıkları, kişinin ideolojik konumuna ilişkin önemli ipuçları veriyor. Sözkonusu olan bir marksistse eğer, emperyalist kapitalist sistemdeki çürümüşlüğün günümüzdeki en uç noktasını anımsıyor ve doğal olarak da sosyalizme yakınlığı hissediyor. Çürümüşlüğün uç noktası nesnel yanıyla yeni bir yaşamın öngünüdür. Türkiye'ye hükmeden egemen burjuvazinin hep saldırgan bir konumda oluşu bunun içindir. Çürümüşlükten kaynaklanan korku ve paniğe dayanan saldırganlık; çürümüşlüğe duyulan ve yeni bir yaşama giden yolu açan sınıfsal-toplumsal tepkiye karşıdır. Burjuvazinin saldırı salvoları, sınıfsal-toplumsal tepkiyi derinlere itebiliyor ama yok edemiyor. Baskı ve zoru püskürtemediğinden derinlere çekilen toplumsal dinamik çok geçmeden bir önceki döneme kıyasla bir adım önde ve daha da olgunlaşarak dışa vuruyor.

Bugünden son otuz yıla bakıldığında bu olgu daha açık ve net görülebiliyor.

Burjuva devlet mekanizması, daha yirmi yıl önce sömürüp ezdiği emekçiler için dokunulmaz bir tabu ve yenilmez bir otoriteydi. Ama varlığı yokluğu tartışılan işçi sınıfının gür sesi 15-16 Haziranda İstanbul sokaklarında patlayınca sihir bozulmuştu. Silkinen dev dokunulmaz olan devlet otoritesini sarsmakla kalmamış, tüm toplumsal ilişkileri de derinden sarsarak, tarihsel olarak kaderleri kendisine bağlanmış tüm ara sınıf ve katmanlara da güç ve moral vermiştir.

15-16 Haziran'ın sarstığı devlet çarkı, aradan geçen 20 yıl içinde alabildiğince laçkalaşmış; parlamentosu, askeri aygıtı, mahkemeleri, siyasal partileri vb. tüm kurumlarıyla yıpranmış; işçi ve emekçiler üzerindeki eski itibarını yitirmiştir. Devlete karşı çıkış, onun yasa ve değerlerinin çiğnenmesi emekçilerde tepkiyle değil, sempatiyle karşılanmaktadır. Bu durumdan duyulan kaygı, yönetime aday olan İnönü, Demirel gibi devletin bekasını herşeyin üstünde tutan temsilcilerinin demeçlerine yansıyor. Alaya alınan, aşağılayıcı fıkraların konusu olan rakiplerinden çok kendilerinin tasalanması, "devlet madara oluyor" diye feveran etmeleri bundandır.

Son yirmi yıllık mücadelenin kazandırdığı politik ve pratik deneyimler üzerinde yeni bir yükselişe geçen bugünün işçi hareketi, henüz yirmi yıl öncesinin bazı sert çizgilerini taşımıyor olsa da, bir çok açıdan geçmişini aşmıştır. İşçi sınıfı ve emekçilerin devlete karşı beslediği hoşnutsuzluk ve öfke şimdi daha yaygın, daha derin köklere kavuşmuştur. Bu durum daha güçlü mücadele eğilimlerini de beslemektedir.

Ayrıntıları konumuzun dışında olan bu ve benzeri olanaklar ve kazanımlar, sınıfın politik eğitimi ve örgütsel gelişimi için nesnel bir zenginliği anlatıyor. Bu nesnel zenginliği proleter devrimi yönünde değerlendirmek komünistlerin tarihsel sorumluluğu oluyor.

Bu nasıl başarılacaktır? Sorunun bu yanı *Ekim*'in hemen her sayısında işlenmişken, bu soruyu sorup ardından; "kitlelere yönelik sürekli yoğun ve etkili bir propaganda, teşhir ve ajitasyon faaliyeti ve bu faaliyetin leninist ilke ve normlar üzerinde gelişen örgütsel çalışmayla birleştirmesiyle", diye yanıtlamanın garipseneceğini biliyorum. Ancak bilinen bir başka şey var ki; kimi yoldaşların hala bu konuda farklı anlayış ve eğilimlerin etkisinde oldukları ya da pratikte anlayışa uygun tutum takınmakta zorlandıklarıdır. Örneğin, politik çalışmanın rolü ve öneminin vurgulanması "bireysel çalışma önemsenmiyor" diye algılanabiliyorsa eğer, sorunun döne döne tartışılması kaçınılmaz oluyor.

Ekim'de konuya ilişkin olarak yazılanlardan sorunu en özlü ve çarpıcı bir biçimde ifade eden bir bölüm şöyleydi:

" ... O zamandan beri örgütsel şekillenmede ve pratik çalışmada belli adımlar atıldığı bir gerçektir. Fakat yapılması gerekenlerin ve yapabileceklerimizin yanında yapmış bulunduklarımız son derece zayıf ve yetersiz kalmaktadır. Örgütsel şekillenme ve militan bir siyasal faaliyetin kopmaz bütünlüğünün henüz yeterince kavrandığı söylenemez. Bazı yoldaşlarımız ise sık sık güç ve ilişkilerimizin sınırlı olduğundan, bunun etkili bir siyasal çalışmayı zorlaştırdığından yakınırlar. Güç ve ilişkilerimizin yetersizliği bir gerçektir.

Fakat soru şudur: Olduğu kadarıyla mevcut güç ve ilişkilerimizi en iyi, en akıllı, en enerjik ve planlı bir şekilde düzenleyip seferber etmezsek eğer, yeni güç ve ilişkileri nerden ve nasıl edinebileceğiz biz? Çevremizde işçi sınıfı sürekli bir hareketlilik içinde. Gücümüzün yetersizliğinden yakınıp elimiz böğrümüzde bekleyeceğimize, çabalarımızı bir kaç misli yoğunlaştırarak bu hareketliliğe yönelsek, mevcut güçlerimizi hızla katlayabileceğimizden kuşku duyulmamalı.

" Fakat bu, işçi bile olsalar tek tek bireylerin ardından sürüklenip durmakla başarılabilir bir iş değil. Bireysel çalışma eğiliminden bir türlü kurtulamayan bazı yoldaşlarımız, bir birey olarak bazı işçi bireylerle bağ kurmayı ve tek tek ilişkilerle oyalanmayı, onlara ayda bir gazete vermeyi ve zaman zaman oturup konuşmayı "işçi çalışması" sayıyorlar. Yanılıyorlar. Siyasal çalışma yığın çalışmasıdır ve örgüt organlarının kollektif organizasyonlarıyla yürütülebilir. Bilinçli bir şekilde seçilmiş belli alanlara ve birimlere sistemli ve sürekli bir propaganda ve ajitasyon saldırısı demektir. Gazeteden bildiriye, broşürden pullamaya ve yazılamaya kadar çok çeşitli araçlarla ve yöntemlerle, binlerce, onbinlerce işçiye bir arada hitap edilerek başarılabilir. Böyle bir çalışma biçim ve içerik olarak etkili olduğu ve kesintisiz olarak sürdüğü ölçüde, sesimizi, görüşlerimizi, şiarlarımızı binlerce ve binlerce işçiye ulaştırmakla kalmaz, onların en ileri ve devrimci öğelerini de bize doğru iter. Fabrika çevresi ya da gruplarını, ve giderek de bunların içinden fabrika hücrelerini yalnızca ve yalnızca bu tür bir politik çalışmanın sonunda yaratabiliriz biz. Yoksa sağda-solda bir rastlantı sonucu olarak yakaladığımız tek tek işçi ilişkileriyle değil. Ve akılda tutmalıyız; fabrika hücreleri temeline kavuşmadıkça, gerçek manada bir leninist sınıf örgütü olmaktan hep uzak kalacağız."

Kanımca söylenen oldukça açık ve nettir. Eleştirilen, bireysel çalışmanın yürütülüyor olması değil, onun siyasal yığın çalışmanın yerine konması, ya da siyasal yığın çalışmasına tali bir sorun olarak yaklaşılmasıdır. Tek tek bireylere ya da gruplara yönelik propaganda ve eğitim çalışmasının küçümsenmesi sözkonusu değildir. Bu her dönem için zorunlu ve gereklidir. Ancak böyle bir çalışma yığınlara yönelik politik faaliyetle birlikte ele alındığında anlamlıdır. Sınıf mücadelesinde örgütlü bir komünist olarak katılmayı onurlu bir yaşam sayan, komünistlerle örgütlenme isteği ve potansiyelini taşıyan her emekçiye duyarlı yaklaşmak, sürekli sistemli ve tutarlı bir ilişkide olmak komünistler için dolaysız ve kaçınamayacakları bir sorumluluktur. Ancak eğitip geliştirmek için önce bulmak gerekir. Onlara ulaşmanın çeşitli yol ve yöntemleri vardır elbet. İşyerlerine, sendikalara, grevlere kısacası onların topluca oldukları her yere gitmekle de olabilir. Ne var ki bunların hiçbiri esas alınamaz. Esaslı olan onları bize yöneltebilecek bir çekim merkezi olabilmektir, ki bunun yolu yığına yönelik sürekli ve etkili politik faaliyettir. Diğer hiçbir yol ve yöntem politik faaliyet kadar güven verici ve etkili; sonuç alıcı ve verimi, güvenli ve eleyici olamaz. Güven verici ve etkilidir; çünkü, ciddi bir devrimci bir kişi ya da hareketi değerlendirirken, ne söylediğinden çok ne yaptığına, teorisi ile pratiği arasındaki uyuma bakar. Sonuç alıcı ve verimlidir; çünkü, kollektif bir çabadır, bir anda bir çok kişiyi seferber eder ve seferber olanların yüzlerce misli kişiye hitap eder. Yalnızca hitap edilenleri değil, seferber olunanları da eğitir, deneyimlerini geliştirip, pekiştirir. Güvenli ve eleyicidir; çünkü, bizimle mücadele etmek isteyenlerin ne denli tutarlı, ilkeli ve samimi olduklarını ancak pratik mücadele içindeki tutum ve davranışlarıyla ölçebiliriz. Güçlü ve zayıf yanlarını pratikteki tutumlarından çıkarabiliriz. Gerçek olan soyut değil somut olansa eğer, bir devrimciyi devrimci olmayandan ayıran turnusol kağıdı, sınıf mücadelesi karşısındaki somut ve canlı yaşamıdır.

Örgütsel çalışmayla, politik faaliyet arasındaki ilişkiyi irdelerken şöyle bir soru sorulabilir: Örgüt mü politik faaliyet içindir, yoksa politik faaliyet mi örgüt içindir? Kuşkusuz ki, ikisi arasındaki ilişki mekanik ve tek yanlı değil, diyalektiktir. İkisi karşılıklı olarak birbirine bağlıdır, içiçedir, biri diğerinin olabilmesinin koşuludur. İkisi aynı süreçte ve içiçe gelişip yetkinleşirler. Örgütsüz bir politik faaliyet olmayacağı gibi, politik faaliyet yürütmeksizin de leninist tipte bir örgüt yaratılamaz. Biri diğerinin yerine ya da karşısına konamaz. Ancak son tahlilde örgüt politik faaliyet içindir. Amaç, emekçi yığınların aktif ve militan girişkenliğine dayanarak proletaryayı iktidarın katına yükseltmek ve sınıfsız topluma giden yolu açmaktır. Proletaryayı sosyalist sınıf bilinciyle donatmakta, bu işin tamamı değilse bile özü ve esasıdır. Örgüt yalnızca bu eylemi gerçe-

leştirmenin aracıdır; emekçi yığınların eğitimini gerçekleştirmek faaliyeti içinde oluşup çelikleşirken aynı zamanda bir faaliyeti genişletip yetkinleştirir. Bu işleve sahip olmayan örgütün ya da örgütsel çalışmanın bize gereği de yoktur. Soruna ilişkin olarak Lenin der ki, *"Görevimiz yığınlar arasında çalışmamızı ve etkinliğimizi her zaman yoğunlaştırmak ve genişletmektir. Bunu yapmayan bir sosyal-demokrat, sosyal-demokrat değildir. Bu amaca yönelik sürekli ve düzenli çalışma yapmayan hiç bir şube, grup ya da çevre sosyal-demokrat bir örgüt sayılamaz."*

Propaganda ve ajitasyon sorununda asıl tartışılması gereken, bu faaliyetin içeriği, kapsamı ve nasıl ele alınması gerektiğidir. Bu soruna doğru yaklaşım içinde değilsek, her gün yığınlara yönelik binlerce propaganda ve ajitasyon materyali iletsek de, yığınlar içinde etkili olamayız, beklentimiz hep özlemimiz olarak kalacaktır.

Yığınların her gün toplumsal yaşamın bütün alanlarında yüz yüze bulundukları olgulara ilişkin bilgisi, görüp yaşadıklarıyla sınırlıdır. Tek yanlı ve yüzeysel bir gözleme dayanan bu bilgi, eksik, çarpık ve yanılsamalıdır. Olgular, kendisini koşullandıran diğer şeylerle bağı içinde ve bütün boyutlarıyla değil, tekil ve tek yanlı olarak algılanır. Nedenselliğe verilen cevap, öne çıkan ve yüzeyde görüneni kapsarken derinde ve arka planda olanı gözardı eder. Deneysel olarak edinilmiş kendiliğinden bilginin bu ilkel niteliğinin yanısıra, burjuvazinin sınıfsal çıkarlarının hizmetine koşulmuş dev propaganda aygıtları sürekli ve sistemli olarak olguları çarpıtarak yansıtır. Toplumsal bilinci kapitalizmin çıkarları doğrultusunda şekillendirir; çarpıklık, mantıksal bir sistematik ve tutarlılıktan yoksunluk sürekli perçinlenir.

Toplumsal ve sınıfsal bilincin oluşum sürecinin kesintisiz olarak akıp gitmesi bizim politik faaliyetimizin de sürekli ve sistemli olmasını zorunlu kılan temeldir. Faaliyetimiz bu akıp giden sürece eşlik etmez de, belirli günlerde ortaya çıkar, ardından uzun süre kesintiye uğrarsa, sınıfın bilincini dönüştürücü işlevini yerine getiremez. Burjuva propagandanın anında karşılanması, yığınların onun uyuşturucu etkisinden korunabilmesi sosyalist siyasal faaliyetin etkin ve sürekli bir biçimde yürütülmesiyle olanaklıdır.

Kapsam ve içerik olarak propaganda ve ajitasyon muazzam zenginlikteki toplumsal olgulara dayanmalıdır. Toplumsal ve siyasal yaşamın, hergün, kapitalizmin binlerce görünümünü verdiği, politik faaliyetimiz için zengin bir materyal sağladığı bilinmelidir. Faaliyetimizin etkili olması, bu materyalin sıcağı sıcağına işlenmesi ile olabilir.

Her ikisinin temel hedefi, yığınları gerçek çıkarları yönünde devrimci eyleme geçirmek olsa da, propaganda ve ajitasyonun olgularla ilgisi ve işlevi görece farklıdır. Propaganda; belli bir zaman kesitinde, bir veya bir kaç olguya yaklaşırken, onları bütün yanlarıyla derinlikli olarak irdeler. Nedenselliğe her boyutuyla cevaplar verir; olguların kapitalist üretim süreciyle olan bütün bağlarını, tek tek sınıfların çıkarları açısından neyi ifade ettiğini açığa çıkarır. Bu özelliğinden ötürü de hitap ettiği kitleler içinde görece dar bir kesim tarafından algılanır. Şöyle böyle politize olmuş, olaylarla ilgili ve duyarlı kesimin o anki politik bilincini geliştirici, pekiştirici ve mükemmelleştiren bir rol oynayarak ufkunu açar. Örneğin; kitlelerin ilgi odağı haline gelen bir savaş olgusunu ele alırsak; yığınlar gördükleri, işittikleri ve izledikleriyle bu olgu hakkında belirli bir fikre sahiptir. Eksik, çarpık ve yanısamalı olan bu fikir burjuva sistemin kendisine uygun bir süreçte oluşmuştur ve dahası, burjuvazi propaganda aygıtlarıyla bu çarpıklığı pekiştirir. Burjuvazinin herhangi bir kesimi, ulusun ve ülkenin çıkarları açısından bulunulan anla sınırlı olmak üzere savaşa karşı çıkıyor olabilir. Eğer komünistler, savaşa karşı politikalarını, emekçi yığınların uzun ve kısa vadeli çıkarlarına dayalı ve bütün yanlarıyla somut olarak açıklamak yerine, yüzeysel ve soyut bir ajitasyonla ifade ederlerse yığınların üzerinde etkili olamazlar, ve savaşa karşı olası tepkiler burjuvazinin bayrağı altında ifade bulurken, komünistler söyledikleriyle kalırlar. Mevcut bilincin geriliği koşullarında, savaşı bütün yanlarıyla ayrıntılı olarak işleyen bir broşür ya da gazete makalesinin yığınlara ulaştırılması, onları hemen şimdiden kendi şiarımız etrafında harekete geçirmeyebilir. Ama her halükarda belirli bir kesim tarafından tutumumuz paylaşılır. Daha önce komünistlerin sınıf karşısındaki tutumu hakkında belli bir fikre sahip olmayan bir çok işçi bu tutumdan hareketle komünistlere sempatiyle yaklaşıp bundan sonraki sorunlarda onları ilgiyle izleyebilir. Bu propagandamız daha geniş kesimleri düşünmeye yönelterek, burjuvazinin politik tutumunu onlar açısından tartışmalı kılar, ya da ona

karşı farklı düzeylerde kuşku ve güvensizlik eğilimleri yaratır. Bugün savaş, yarın işsizlik, öbür gün Kürtlere yönelik toplu bu kıyım ya da iş kazası vb. bir dizi sorunu aralıksız olarak işleyen, gerçek durumu bütün yanlarıyla açığa çıkaran propaganda sayesinde giderek artan bir kesim kapitalist sistemin işleyişi hakkında belirgin bir fikre ulaşır. Her propaganda faaliyeti ulaşılmış bulunan bu fikri daha da geliştirerek yetkinleştirir.

Propagandanın dar kesimlerde etkisini gösteren bu derinliğine karşın, teşhir ve politik ajitasyon faaliyeti, geniş yığınların duyduğu öfke ve hoşnutsuzluğu körükleyip olgunlaştıran bir işleve sahiptir. Sınıfların çıkarlarıyla ilgisi görece belirgin olarak açığa çıkmış bir sorunun çarpıcı bir biçimde dile getirilmesi durumudur. Burjuvazinin sömürü ve zorbalığına karşı olgunlaşmış, tutuşmaya yatkın unsurun tutuşturulması ya da tutuşmuş olanın körüklenmesidir. Hangi olayın ajitasyona malzeme edilebileceğini tayin eden, o olayın bizim üstümüzdeki etkisi değil, toplumsal durumun o anki nesnel ve öznel durumudur. Örneğin; ulusal sorunda, geniş kesimler şöven ve milliyetçi bir ideolojik kavrayışa sahipse, sorunun en tam ve eksiksiz açıklanması -ki bu propaganda kapsamına giriyor- önem kazanıyordur. Bu durumda 'Kürtler sopa altındadır, Kürt gençleri kırılıyor' vb.den öteye gitmeyen, insani ve hissi duygulara seslenen hümanist bir söylem yığınlar açısından eğitici olamaz. Böylesi bir teşhir faaliyeti her ulusun kendi kaderini belirleme hakkını koşulsuz tanıyan kişiler açısından etkisi olursa da, bunun geniş yığınların bilincini değiştirmede önemli bir katkısı düşünülemez. Hatta şöven ve ırkçı kampanyaların etkisinde ise yığınlar, ajitasyonumuz devlete olan güveni ve sempatiyi pekiştirici bir işlev bile görebilir. Bugün öldürülen bir gerillanın cesedinin, geleneklerin çiğnenerek defnedilmesi olayı üzerine yürütülen bir teşhir ve ajitasyon, Kürdistan'da geniş yığınların vicdanını incitiyor, onların devlet güçlerinin üstüne yürümesine yol açacak tepkisini ateşleyebiliyorken, aynı ajitasyon Türkiye'de sükünetle karşılanabiliyor. Görülüyor ki herhangi bir olaya dayanan ajitasyon faaliyeti her koşulda aynı etkiyi gösteremiyor. Ajitasyon faaliyetinin etkili olmasında belirleyici olan yığınların bilinci ve ruh halidir. Burada önemli olan komünistlerin toplumun nabzını tutabilmesidir. Demek oluyor ki, Kürdistan'da ajitatif bir üslupla çarpıcı bir biçimde dile getireceğimiz bir olay, Türkiye'de propagandanın konusu olabiliyor. Bu söylediklerimiz belirli bir zaman ve mekanda propaganda ve ajitasyon faaliyetinin yan yana yürütülemeyeceği anlamına gelmez. Belirli bir yer ve zamanda propagandaya da, teşhir ve ajitasyona da konu olabiyecek farklı farklı materyaller olabileceği gibi aynı materyal aynı zamanda hem propagandanın hem ajitasyonun konusu edilebilir. Bunu belirleyen öğeler, öznel ve nesnel olarak çok yönlü ve çeşitlidir. Toplumsal ve siyasal durum, bilinç düzeyi, siyasal deneyim ve ruh hali vb. gibi.

Propaganda ve ajitasyonda dikkate alınması gereken bir diğer yan dar anlamıyla sınıfın kendine özgü sorunlarını işlemekle yetinmeyerek, emekçi kesimleri ilgilendiren tüm sorunlara sınıfın dikkatini çekmektir. Toplumsal ilerlemenin önündeki tüm engellerin sınıfı ilgilendirdiği devrime giden proletaryanın ihtilalci eylemiyle onları yıkmadan, proleter devrimini ilgilendirmeyen hiç bir toplumsal sorunun sözkonusu olamayacağı bilincinin eylem içinde verilebilmesidir. Kapitalizmin toplumun başka kesimleri üzerindeki baskı ve sömürüsüne, zulüm ve zorbalığın başka halklar ve sınıflarda yansıyan görünümlerine seyirci kalan bir sınıfın kendisini doğrudan ilgilendiren sorunlarda da tutarlı ve kararlı adımlar atamayacağı ısrarla anlatılmalıdır. Kişisel olsun sınıfsal olsun, bencilliğin gerçek bir sınıf hareketine yabancı olduğu, onun sosyalizm uğruna savaşımını dumura uğratacağı hep gözönünde bulundurulmalıdır.

Özetlersek: her şart altında gündemimizdeki önemini koruyacak olan politik faaliyetin bir boyutu; bilimsel sosyalizmin temel ilkelerinde net bir kavrayışa ulaşmaksa, diğer boyut;, dönüştürmek görevi ile yüz yüze olduğumuz bir toplumu, yalnızca genel özellikleriyle değil, bütün yönlerini ve özgünlüklerini ayrıntılı olarak tanımaktır. Toplumun tüm çatışan sınıflarını karşılıklı ilişkileri içinde, bilinç düzeyi, değer yargıları, ruh halleri, politik deneyimleri vb. yönleriyle tanımıyorsak ona yönelttiğimiz propaganda ve ajitasyon faaliyetimiz beklediğimiz etkiyi gösteremeyecektir. Ve biz başarmak istediklerimizi hep çok geriden izlemek durumunda olacağız, ki bu durumun, sürecin sürekli özelliğine dönüşmesi kaçınılmaz bir bunalıma yol açacaktır.

Söz buraya gelmişken devrimci harekette örne-

ği hayli çok olan bir duruma değinmek yararlı olacak.

Yaşam koşullarına karşı hoşnutsuz ve öfkeli olan bir emekçiyi devrimci harekete yönelten ilk etkiler onun ideolojik kavrayışından çok en yakın çevresindeki mücadeleci unsurlar, hareket halindeki güçlerdir. İlk adımını attığında, taşıdığı bilinç, siyasal bilincin izlerini taşısa da gerçekte henüz kendiliğindendir. İdeolojik şekillenmesi hareketin etkisine girişinden sonraki süreçte gerçekleşir. Burjuvazi-proletarya karşıtlığı, proletaryanın öncü devrimci rolü, örgütlü mücadele vb. sorunlarda belirli bir bilgiye sahip oldukça devrimci coşkusu ve heyecanı da kabarır. Bu coşkuyla çevresindeki işçilere yönelir; temas kurduğu işçilerle, onların yaşamındaki acılar üzerine ateşli konuşmalar yapar. Mevcut yaşam koşullarından, ülkedeki genel gidişattan kaygılanmayan, dert yanıp yakınmayan yok gibidir. Günlük yaşamın sıkıntıları boyutunda hemen herkes söylediklerini içtenlikle paylaşıyor, bu paylaşmadan sıcak ve yakın ilişkiler doğuyor. Devrimci, bu sıcaklığın verdiği güven ve cesaretle sözü kapitalizme, onun emekçilerin örgütlü zoruyla tasfiye edilmesinin gerekliliğine getirerek, burjuvazinin egemenliğinden ötürü, gizli ve illegal örgütlenmenin zorunluluğunu anlatınca, işçilerin az önceki sıcaklık ve içtenliği yerini soğuk ve kaygılı bir yaklaşıma bırakıyor. Devrimci, hayal kırıklığına uğruyor. Aynı hayal kırıklığı başka zaman ve mekanlarda defalarca yaşanıyor. Nadiren de olsa genel olarak kendisini onaylayanlar oluyorsa da, pratikte adım attıramıyor. Bu durumun sürüp gitmesi devrimcinin sınıfa duyduğu sıcak ilgiyi ve güveni de geriletiyor. Teorik bilgileri hakkında kuşkuya düşüyor, "bu geri insanlar mı devrime öncülük yapacak? Sınıfa ilişkin yazılanlar bizim gibi ülkelerin proletaryası için değil, gelişmiş kapitalist ülkeler için olmalı" vb düşüncelere kapılıyor. Çelişkili ve bunalım anıdır bu durum. Farklı alternatifler sözkonusu: 1- İşçileri politik iktidarları için eğitim örgütlemekten geri durup, sistemin kendi içinde elde edilebilir iktisadi-siyasi reformlarla yetinmek. Ekonomizmden burjuva demokrasisine uzanan çizgide bir yerlerde politika yapmak.2- Entellektüel düzeyi daha iyi, daha kolay birleşebilen öğrencilere gitmek. 3- Bunların hiçbiri de doyurmuyorsa öfkeli ve kızgın insanlarla bireysel teröre yönelmek.

Her üç durumda da sosyalizme yan çizilmiş, onun dışına düşülmüştür. Ama sosyalizme ilişkin ulvi duygular hala taşınmaktadır. Bundan ötürü de sahiplendiği Marksist-Leninist teoriyi kendi pratik tutumunu haklı çıkaracak şekilde yorumlar.

Sosyalizme olan manevi bağlılığa rağmen onun dışına nasıl düşülmüştür? Gerçekte ne kapitalizm başka bir kapitalizmdir, ne de, "geri" olan işçi sınıfının sistem içindeki konumu farklıdır. Sapma süreci, kişinin sınıfın siyasal eğitimi ve örgütsel gelişiminde uğradığı başarısızlıkla başlamıştır. Başarısızlık bir şeylerin gözden geçirilip değiştirilmesini gerektirmiştir. Zaaf kendi dışında aranmış, doğal olarak da değişiklik olması gereken yerde değil, başka yerde gerçekleşmiştir. Kendini sınıfın iktidar mücadelesinin ihtiyaçlarını karşılayacak düzeye çıkaracağına, sınıfın politik mücadelesini kendi düzeyine indirgemiş, geriye çekmiştir. Böylece yapılmak istenenle yapılabilen arasındaki çelişki tersten çözülmüştür.

Bu örnekten şu sonuca varıyoruz:

Bugün sözkonusu olan komünistlerin kendisiyle sınırlı olan sosyalist sınıf bilincini sınıfın pratik eylemine taşıyabilmektir. Taşıyamıyorsak, yapmak zorunda olduğumuzla yapabildiğimiz arasında bir çelişki vardır. Sosyalizm için tüm nesnel toplumsal koşullar yeterliyse, yeterli olmayan biziz. Yetersizlik komünistlerin kendisiyle ilgilidir, gidermek yine kendimize düşüyor. Sürekli ve sistemli olarak kendimizi -birey, organ, örgüt olarak- yığınların ideolojik, siyasal ve örgütsel gelişiminin ihtiyaçlarını karşılayacak düzeye yükseltmek başarının, dolayısıyla komünist olarak kalabilmenin koşuludur. Köhnemiş bir sistem karşısında acz içinde olmanın utancı ve acısı katlanılır cinsten değildir.

Bilimsel soyutlamanın dışında maddi yaşamın kendisinden edinilen bilinç, yaşanarak edinildiğinden her zaman iktisadi ve toplumsal gelişmeyi geriden izler: İlkel, çarpık, eksik, mantıksal bütünlükten yoksundur. Temel görev bunu dönüştürmektir.

Siyasal sınıf bilincinin ipuçlarını taşıyor olsa da, en gelişkin haliyle bile sınıfı, bağımsız tarihsel eyleme geçirici işleve sahip olmayan kendiliğinden bilincini dönüştürmek kendi gelişimimizi her yönüyle sürekli kılmaktan geçiyor. Bunun için ihtiyaç duyacağımız en temel unsur, bilime bağlanmış bükülmez bir irade, hırs ve azimdir.

Atılan 17 arkadaşımız yeniden işe alındı

Tensikata karşı direniş

Bugün bir çok fabrikada, sermaye sınıfının dayatmalarına karşı toplu direnişlere hazırlıklar yapılmakta ve bunun adımları atılmaktadır.

Bulunduğumuz işyerinde de, kapitalist patron bayramla birlikte özellikle sınıf mücadelesine duyarlı arkadaşlara yönelik bir tensikata girişti. Tensikat bilinçli olarak bayram tatili öncesi ve çıkış saatinde açıklandı. İşçilerin buna karşı tepkilerinin etkisiz kılınması hesaplanıyordu.

Ancak işçiler buna karşı sesiz kalmadılar. Tüm işçiler servislere binmeyip, fabrika önünde " İşçi kıyımına son", " İşçiler elele genel greve" sloganlarıyla oturma eylemine başladılar. İki saatlik direniş karşısında, daha önce açıklama yapılmayacağı belirtilmesine rağmen, geri adım atıp açıklama yapmak zorunda kalan işveren, bundan sonra herhangi bir tensikatın yapılmayacağını ve yeni işçi alındığı takdirde atılan işçilere öncelik tanınacağını sözlü ve yazılı olarak açıkladı. İşçiler bu açıklamalara güvenmediklerini, atılan arkadaşlarının derhal geri alınması gerektiğini belirtip bayram tatilinden sonra üretimden gelen güçlerini kullanma yönünde karar alarak dağıldılar. Tatil dönüşünde gelişmeler sıcaklığını yitirmedi ve iki arkadaş fabrika önünde açlık grevine başladı. Yapılan toplantı ve tartışmalarla üretimin durdurulması yönünde hazırlıklar yapılırken, işverenle yapılan toplantıdan sonra işten atılan arkadaşların geri alınacağı açıklandı. Tüm atılan arkadaşlar yeniden işbaşı yaptılar (17 kişi).

Bu gelişmeler kamuoyuna ve basına yansımamasına rağmen bana göre önemli bir gelişmeydi. Bunun propagandası yapılmalıdır. Çünkü işçi kıyımının yoğun olarak yaşandığı (kapitalist gelişmenin doğal sonucu olarak) ülkemizde, açlığa ve yoksulluğa terkedilen işçilerin işe geri alınması sermaye sınıfının pek başvurduğu yol değildir. Bunun önemli bir nedeni sınıfın tüm uzlaşmacı, reformist, pasifist anlayışlara itibar etmemesi ve çıkarlarını savunmanın ancak yasa tanımaz eylemliliklerden, üretimden gelen gücünü kullanmasından ve genel toplu direnişlerden geçtiğini kavramasıdır. İşçiler her geçen gün kendi güçlerinin farkına varmakta ve birliklerini oluşturdukları ölçüde, gerçekleştirebildikleri toplu direnişlerle neler kazanabileceklerini öğrenmektedirler.

Bugün sınıfın ekonomik temelde gelişen mücadelesinin içinde yeralıp, işçiler arasında konuşulup tartışılan genel grev ve işyeri komiteleri hakkında perspektif sunmak, özellikle ileri işçiler arasında EKİM'in temel vurgularının tartışılmasına ağırlık vermek zorundayız.

Sınıf mücadelesine duyarlı, kendi haklarına sahip çıkma çabası gösteren işçilerden oluşacak işyeri komitelerini örgütlerken, bu komiteler fabrika hücrelerinin yaratılmasına engel olarak görülmemeli ve esas önemi bu hücrelerin yaratılmasına vermeliyiz. Sınıfın gelişen genel mücadelesine yön vermek için artık kendiliğinden değil, örgütlü mücadele etmenin zorunluluğunu bilince çıkarmalıyız. İşçi sınıfı ülkemizde onyıllardır çok çetin mücadeleler vermektedir. Bugün bu mücadeleye daha bilinçli bir biçimde sürdürüyor. Ancak mücadelenin varolan koşullarını çok iyi tahlil etmek ve hedefini doğru koymak gerekiyor.

Devrimcilerin, sosyalistlerin acil görevi; sınıfın bu mücadelesini kendi sınıf partisinin yaratılması doğrultusunda örgütlü kılmak, önderlik etmek ve gelişen mücadeleyi sermaye düzeninin kendisine yönelen mücadelelere dönüştürüp işçi-emekçi iktidarını hedefleyen perspektiflerle sınıfla bütünlemektir.

Sidar Yılmaz
İstanbul

SHP'nin "Kürt Raporu" üzerine

S.Metin

SHP geçtiğimiz günlerde bir Kürt raporu yayınladı. "Sosyal-Demokrat Halkçı Partinin Doğu ve Güneydoğu Sorunlarına Bakışı ve Çözüm Önerileri" adlı rapor 4 bölümden oluşuyor ve toplam 36 sayfadan ibaret.

Sözkonusu raporda, özetle, SHP iktidara geldiğinde bir toprak reformu yapılacağı, koruculuk sistemi ile Olağanüstü Hal Bölge Valiliğinin kaldırılacağı, demokratik olmayan uygulamalara son verileceği belirtiliyor. Daha da önemlisi "Kürt kimliğini kabul ederek, kendine Kürt kökenliyim diyen yurttaşlara bu kişiliklerini hayatın her alanında istedikleri gibi ve özgürce ifade etme hakkına sahip olmaları olanağı" sağlanacağı ve bu çerçevede anadil yasağı ile ilgili her türlü yasal düzenlemenin yürürlükten kaldırılıp, "yurttaşların anadillerinde serbestçe konuşabilmesi, yazabilmesi, öğretebilmesi, bu dillerde değişik kültürel faaliyetlerde bulunması"nın güvence altına alınacağı vaadinde bulunuluyor.

SHP'nin, bugüne kadar hep, Türkiye'de Kürtlerin varlığını inkara dayalı geleneksel Türk devlet politikasını savunduğu, burjuvazinin Kürt halkını imhayı hedefleyen her türden barbar uygulamalarını onayladığı, onu yalnız bırakmayıp desteklediği biliniyor. Öyle ki SHP, bu sorunu bir çözüme kavuşturmak üzere, resmen ve açıkça kamuoyu önünde tartışılmasını sağlamak bir yana, sorunun parti içinde dile getirilmesine dahi tahammül göstermemişti. Dahası Kürtlerin varlığından sözedip, SHP'nin, şimdi yayınladığı raporda ileri sürdüğü düşünce ve çözüm önerileri ile tamamen benzer şeyler dile getiren Kürt kökenli milletvekillerini partiden ihraç edip, kendi dışına atmıştı. Bu, bir anlamda Kürt sorununun da kendi dışına atılması oluyordu.

Raporda dile getirilen, bir ön koşul olarak Kürtlerin varlığının kabul edilmesi ve buna bağlı olarak, Kürtlere bir "dil ve kültür özgürlüğü"nün tanınması biçiminde özetlenebilecek düşünce ve çözüm önerilerine bakılacak, daha doğru bir söyleyişle, inanılacak olunursa, SHP bugüne kadarki tutumundan gerilemiş görünüyor. Bu da bir ilerlemedir! Ama kesinlikle anlamlıdır...

Gelişmenin anlamı üzerine

Bu gelişme, her şeyden önce ve açıklıkla, TC'nin Kürdistan'a dönük sömürgeci politikasının, Kürt ulusal sorununun tarihsel ve toplumsal bir temel (ve birikim) üzerinde yeniden, ama bu kez bütünüyle devrimci bir kimlikle sahneye çıkıp çözümünü dayatması karşısında, Kürt özgürlük hareketinin (eş deyişle PKK'nın) devletin aldığı olağanüstü tüm önlemlere ve barbarlığına rağmen, son derece direngen ve kararlı bir biçimde gelişip güçlenmesi karşısında tutunamayıp iflas ettiğinin ilanıdır.

SHP'nin raporu ve bu raporda ifade edilen yeni politik yönelimi de, bu durumun çok somut bir belgesidir.

Esasen, bu tür bir gelişmenin olabileceği, olabileceğinden öte olacağı bekleniyordu. Sözgelimi *Ekim* Mart '89'da ve 18.sayısının başyazısında şunları yazmıştı:

"Kürt ulusal sorunu bugün, Türk burjuvazisinin en zayıf yanlarından, en temel açmazlarından biridir. O bu konuda tam bir acz ve çaresizlik içindedir. Kürt ulusal varlığını inkara, Kürt ulusal kimliğini zorla yoketmeye dayalı cumhuriyet dönemi politikası iflasla sonuçlanmış, Kürt sorunu güçlü bir birikim üzerinde ve devrimci bir kimlik kazanarak, tüm canlılığı ve yakıcılığıyla sahneye çıkmış, çözümünü de dayatmıştır. Koca bir ulusun varlığını tarih ve dünya önünde hala inkar eden aşağılık Türk burjuvazisi, gerçekte sorunun tüm ağırlığını iliklerinde hissetmektedir. Çözümü bugün de inkarcı politikada ve bu politikanın uzantısı olan baskı, şiddet, işkence ve zora dayalı asimilasyonda aramakta, her yeni günde yeni barbarlıklar sergilemektedir. Bu politika halen sosyal-demokratlar da dahil tüm burjuva çevrelerin ortak desteğinde sürdürülmektedir. Burjuvazi bu yolla sonuç alabileceği umudundan çok, çaresizliğinden ısrar etmektedir" dedikten sonra burjuvazinin "sınırlı bazı tavizlere dayalı tamamlayıcı bir politikayı yedekte hazırlamak"ta olduğu belirtiliyor, ardından daha çok SHP bünyesinde dile getirilen ve aslında Batılı emperya-

list merkezlerin telkin ettiği bu politikanın uygun bir zamanlama ile ve SHP aracılığıyla gündeme getirileceğine işaret ediliyordu. Hayat *Ekim*'in bu tahlil ve öngörüsünü bütünüyle doğrulamış bulunuyor.

Şimdi raporu kendi içinde ele alabiliriz.

SHP Kürtleri ayrı bir ulus olarak görmüyor

SHP "Kürt kimliği kabul edilmelidir" diyerek bir bakıma Kürtlerin varlığını inkara dayalı Türk devlet politikasında gerilemiş görünüyor ama, açıkça "Kürtler ayrı bir ulustur" da diyemiyor. Diyemiyor, çünkü o, Kürtleri tarihsel olarak oluşmuş bir ulus olarak görmüyor. Tersine somut tarihsel gerçeği bu şekilde ortaya koymaktan özenle kaçınıyor. Ve Kürtleri Türkiye'nin ihmal edilmişliğinin ve devletin yanlış yönetim anlayışının sonucu olan bir yabancılaşma süreci içine girip, kendilerine yeni bir ulusal kimlik arayan Türkler olarak sunuyor. Bunun "Türkiye'de Kürt yoktur, Kürt denilenler esasında Osmanlının ihmal ettiği yörelerde oturan dağlı Türklerdir" şeklindeki geleneksel ırkçı-şoven bir yaklaşımla hiçbir farkı yoktur.

Anlayış aynı anlayıştır; "Türkiye'de Kürtler yoktur" ya ne vardır? Kendilerine Kürt diyen ya da demek isteyen "yurttaşlar" yani "dağlı Türkler"... Ama her ne hikmetse bu "dağlı Türkler", bu kimliklerinden bıkmış olup, bir yeni kimlikle anılmak istemektedirler! Irkçı-şoven mantık durmuyor ve yeni koşullarda kendisini yeniden üretiyor. Kürtlere yeni bir kimlik bulunuyor:"Kürt kökenli Türkler".

SHP'nin Kürtlere vermek istediği kimlik işte böylesi bir kimliktir.

"Kürt kökenli Türküm" diyebilme hakkının tanınmasını, Kürtlerin celladı Olağanüstü Bölge Valisi Hayri Kozakçıoğlu'nun önerdiği biliniyor. Keza sömürgeci burjuvazi de bundan yanadır.

Kürtlerin ise böylesi bir kimliğe ihtiyaçları yok. Onlar böylesi bir kimlik için mücadele etmiyorlar. Tersine Kürtler kimliksizleştirilmeye direniyor ve kendi ülkelerinde kendilerine ait bir kimlikle yaşamak istiyorlar. Bu kimlik Kürt ulusal kimliğidir.

SHP Kürtleri böylesi bir kimlikle tanımaktan yana değildir, olamaz. Zira o, geleneksel devlet politikasını özünde hala savunuyor. Ondan vazgeçmiş değil ve onun bu politikadaki gerileyişi aldatıcıdır. Bir görüntüden ibarettir. "Kendine Kürt diyebilme hakkı"nı tanımaya yanaşması ise aslında SHP'nin tarihsel ve toplumsal bir gerçek karşısında tutunamayıp, diz çöktüğünü anlatıyor.

Kürt sorunu toplumsal-siyasal bir sorundur

Kürt sorunu ne bir ırk sorunu ve ne de ihlal edilmiş bir "yurttaş hakları" sorunudur.

O, her şeyden önce Türkiye yüzölçümünün 1/3'ünü oluşturan belirli bir toprak parçası üzerinde birlikte yaşayıp, aynı dili konuşan, kültür birliğine sahip, Türkiye nüfusunun yaklaşık 1/4'ünü oluşturan, tarihi olarak oluşmuş bir topluluğun ulusal sorunudur.

Bu ulus Kürt ulusudur. Üzerinde yaşadığı toprağın adı da Kürdistan'dır.

Kürtler, ülkeleri olan Kürdistan'da başta ulusal kendi kaderini tayin etme hakkı olmak üzere tüm ulusal haklarından yoksundurlar. Kendi anadilleri olan Kürtçeyi konuşamamaktadırlar. Zengin bir kültürel mirasa sahip oldukları halde, kültürel değerlerine sahip çıkamamakta, geliştirememekte ve hiçbir kültürel etkinlik gösterememektedirler. Her şey bir yana varlıkları dahi kabul edilmemektedir. Kürt ulusal varlığı Kürt ulusal kimliği ve kendi kaderini tayin, yani isterlerse kendi kimlikleriyle anılan bir ulusal devlet kurma hakları, Türk burjuvazisi tarafından zora dayanılarak inkar edilmiştir.

Türk burjuvazisi sömürgeci bir burjuvazi, Türkiye de sömürgeci bir devlettir. Kürdistan Türk burjuvazisi tarafından işgal ve ilhak edilmiş olup, sömürge statüsündedir. Kürt ve Kürdistan kelimesinin dahi yasak olduğu düşünülürse, Kürdistan, değerli bilim adamı ve devrimci aydın İsmail Beşikçi'nin çok yerinde bir nitelemesi ile "sömürge bile olamayan bir ülke"dir. Kürt ulusu bu "sömürge bile olmayan sömürge" koşullarında zora dayanılarak tutulmakta ve yine zora dayanılarak Türk egemenliği içinde eritilmeye çalışılmaktadır.

Özgür değiller ve özgürlükleri sömürgeci Türk rejimi tarafından engellenmektedir.

Kürtlerin özgürlüğü, öncelikle, bütünüyle bir utanç abidesi haline gelen sömürgeci Türk rejiminin (sermaye iktidarının) yıkılmasına bağlıdır.

Öyleyse Kürt sorunu bir siyasal sorun, bir

rejim sorunudur. Bir rejim değişikliği olmaksızın, Kürt sorununun az-çok doyurucu ve gerçek bir çözüme kavuşturulması düşünülemez.

SHP'den sorunu bu şekilde ortaya koyması beklenmiyor, beklenemez de. Zaten böyle de yapmıyorlar. Şöyle ki;

SHP, Kürt halkı ile sömürgeci Türk rejimi arasında derinleşen uçurumun, Kürdistan'ın TC'den adım adım kopuşunun, Kürt halkının sömürgeci Türk rejimini kendisine bütünüyle yabancı bir rejim olarak görüp özgürlüğe yürüyüşünün nedenini, kökü derinlerde bir sorunda (ulusal sorun) ve bu sorunu var eden verili tarihsel-toplumsal ve siyasal koşullarda aramıyor. Tersine o olguları ve olayları dış yüzeyi ile ve kimi görünümleriyle açıklıyor.

SHP'ye göre bütün sorun yanlış bir yönetim anlayışından kaynaklanıyor. Eğer, Kürt kimliği kabul edilir (siz bunu Kürt kökenli Türküm deme hakkının kabul edilmesi olarak anlayın), bölgede yürürlükte olan olağanüstü hal durumu ve bölge valiliği kaldırılırsa, bu durumdan kaynaklanan kimi anti-demokratik yasa ve uygulamalara son verilip Kürtçenin serbestçe konuşulması sağlanır ve bölge halkına kültürel etkinliklerde bulunmaları hakkı tanınırsa sorun bitecek. "Doğu ve Güney Doğu" sorunları çözüme kavuşmuş olacaktır. Yani sorun, bir rejim sorunu olmayıp rejimin çerçevesi içinde düşünülecek bütünüyle bir hukuksal düzenleme ve buna uygun yönetim sorunudur.

SHP bunun dışında hiçbir tavizden yana değildir.

Çünkü, ulusal bütünlüğün korunması ve ulusal bütünlüğün korunmasına bağlı olarak sorunların üniter devlet yapısı içinde (yani rejim çerçevesinde) çözümünün esas alınması SHP için temel bir ilkedir. "Dil ve kültür özgürlüğü" şeklindeki çözüm önerisini de bu koşula bağlı olarak ileri sürmektedir. Son derece kısmi ve aldatıcı bir taviz niteliğindedir ve Kürt ulusal kendi kaderini tayin hakkının bir başka biçimde inkar edilip, bir başka yönde saptırılmasını ifade etmektedir.

Aslında emperyalist merkezlerce sömürgeci Türk burjuvazisine telkin edilen bu tavizci politikanın amacı, Kürt sorununun tarihsel devrimci birikiminin sistem içinde eritilmesi ve onun toplumsal bir devrime sunduğu olanakların yok edilmesidir. Eş deyişle, bu güçlü bir tarihsel birikimin üzerinde gelişip güçlenen ve TC'yi acz ve çaresizliğe düşüren ulusal Kürt özgürlük hareketini (PKK'yı) tasfiye etme ve onun sermaye cephesini yarmaya yönelik bir toplumsal devrimin (proleter-sosyalist devrimimizin) içten bir müttefiği olmasını engelleme girişimidir.

SHP bir misyon partisidir. Onun misyonu ise Türk devletinin çıkarlarını korumak ve bu çıkarların tehlikeye girdiği, sömürgeci burjuvazinin bu çıkarları korumada acze düşüp zayıfladığı anda, burjuvazinin ve devletin yardımına koşmaktır. Ve işte SHP devletin tehlikede olduğu, burjuvazinin özgürlüğe yürüyen Kürtler karşısında tam bir acze ve çaresizlik içine düşüp toplumsal bir devrim korkusunu yaşadığı günümüz koşullarında yeniden sahnededir. Yeniden devletin yardımına koşmuştur. Kürt raporunun eninde sonunda ifade ettiği gerçek de budur.

Burjuvazi hazır değil

Burjuvazinin Kürt sorununda çözüm olarak inkarcı, baskı, şiddet, işkence ve zora dayalı, tamamlayıcı bir politikayı yedekte tuttuğu biliniyor. Nedir ki, bunun, sorunun önünü almaya, çözümünü ertelemeye ne ölçüde yarayabileceğini kestirememektedir. Zira geleneksel inkar politikasının ardından, bir önkoşul olarak ancak Kürtlerin varlığını kabul temelinde verilebilecek dil ve kültür sorununa ilişkin bazı tavizlerin, Kürt ulusal hareketini daha da alevlendirebileceğinden korkmaktadır. Haksız da değil. Çünkü Türkiye Kürdistanı'ndaki Kürt özgürlük hareketi, "komşu ülkelerdeki Kürt ulusal hareketlerinin burjuva sınıf konumları sonucu gösterdiği uzlaşmacı eğilimler" taşımıyor. Tersine, Türkiye Kürdistanı'ndaki ulusal hareket bir ezilen sınıf hareketi olup, radikal devrimci ve hatta sosyalizan bir harekettir. Nesnel olarak sermaye iktidarına yönelmiş olup, proleter, sosyalist devrimimizin içten bir müttefiği olmanın potansiyelini taşımaktadır.

Dahası var. Hem Türkiye ve hem de Kürdistan bir devrim kuşağının üstünde duruyorlar. Koşulları hep ve hızla devrimci dinamikler üretiyor, köklü çözümleri mayalıyorlar.

Bu nedenle burjuvazi sorunun sistem içinde belirli bir kısmi çözüme bağlanabileceği umudunu taşımıyor. Ve SHP'nin önerdiği tavizci politikayı en azından şimdi uygulanamaz buluyor.

Bir kez daha; Kürt sorunu bir rejim sorunudur ve rejimin çerçevesine sığmıyor.

Çözümü "Kürt Devrimi" ile proleter devrimin oluşturacağı bir bileşkede aramak gerekiyor.

İşçi sınıfı ve şeriatçı örgütlenmeler

Sevgili yoldaş,

Devlet eliyle şeriatçı örgütlenmeler ve bunun işçi hareketi için ifade ettiği tehlike hakkındaki gözlemlerimi daha önce iletmek istiyordum. Ancak yoldaşla görüşmemde, yoldaş bana; "devrimin dinamiklerini ve olanaklarını iyi düşünmem gerektiğini, asıl belirleyici olanının İstanbul proletaryasının durumu olduğunu, olaya bir de bu açıdan" bakınam gerektiğini söylemişti. Bunun üzerine, benim üç beş ille sınırlı gözlemlerimle sizin genelden çıkaracağınız sonuçları hesaba katarak, olayın üstüne gitmemin yanlış olacağını düşünerek, gözlemlerimi genel açısından küllenmeye bıraktım. Buna bir neden de *Ekim*'e gelen mektupların hiç birinde benim endişelerimi paylaşanların olmamasıdır. (Size ilettiğim notta da mektupların bu yönüne işaret etmiştim: Çevremizde olup bitenleri ve bazı çevre illerdeki gelişmelerden edindiğim izlenimlerin başka yerlerde edinilmemesine biraz "şaşırmış", bu yüzden *Ekim*'e gelen mektupların yalnız iç sorunları değil, çevremizdeki karşı-devrimci her tür örgütlenmelerin biçimlerini, araçlarını, güçlerini, sınıf üstündeki etkilerini açığa çıkarır yönde yönlendirilmesi gerektiğine ilişkin düşüncemi iletmiştim size.) Fakat yoldaşa durumu anlatamadım. Anlatamadım çünkü, yoldaşla olan görüşmelerim benim yüzümdün çok kısır geçti. Geçmişten gelen dinleyicilik alışkanlığı, düşüncelerde ısrar etmeme (olumlu anlamda) gibi henüz üstümüzden atamadığımız nedenlerden dolayı bu böyle oldu. Bunu kesinlikle aşmak zorunda olduğumu biliyorum. Son görüşmem benim açımdan bu yönüyle olumlu oldu, tartışma ortamına ısınmamı sağlar nitelikte sayılırdı. İşin "garibi" alt ilişkilerde yerleştirmeye çalıştığımız sorunlara kollektif eğilme tutumuna, üst kademe ilişkilerinde biz yabancı kalıyoruz. Soruna gelince;

Benim olaylara bakışım ve gözlemlerim gerçekten sudan bahanelere dayanmıyor. Devrimin dinamiklerini ve nedenler zenginliğini hafifsemiyorum, tam tersine bu dinamikleri ve bu ülkedeki devrimci durumu daha net bir biçimde ortaya çıkarmayı amaçlıyorum. Ve hatta ileri giderek, devrim öncesi çarlık Rusya'sının durumuyla (1905 yenilgisinden Ekim İhtilaline kadar süren süreci kastediyorum) bir çok yönden paralellikler kurabiliyorum. Türk aydınlarının durumu, devrimci örgütlerde yeralan binlerce burjuva kökenli unsurun, yeniden burjuva ailesine kabul edilmeleri için bedel olarak proletaryanın gizli örgütlenmesine karşı başlattıkları kampanyalara varıncaya kadar bir dizi paralellik sözkonusu. Sistem çürürken çürüttüğü bir çok unsuru kendi bayrağı altında topluyor. Bu bir anlamda bizim açımızdan olumlu bir gelişmedir. Sınıf mücadelesi safları netleştiriyor. Her renkten sistem savunucularını bir araya getiriyor. Ama, olumsuzların olumlulukları olumsuzlaştırmasını engellemek, olumsuzların daralarak saflaşmasının dışındaki saflaşmalara izin vermemek yönünde mücadele taktiklerimizi genişleterek geliştirmiyorsak, devrim bundan büyük zararlar görür. Benim bütün endişem işte burada kendini ifade etmeye çalışıyor. Endişemi iki biçimde ortaya koymam mümkün.

Bir; mevcut durumu iyi kavramak. Devrimci potansiyelin siyasi, ideolojik ve örgütsel seviyesini objektif bir değerlendirmeye tutarak, her an sokağa dökülmesi sözkonusu olan kitlelerin bu olası eyleminde oynayacağı rolü hesaplamak gerekiyor.

İki; buna bağlı olarak ayaklanmalarda ortaya çıkabilecek durumları asgari seviyede de olsa önceden saptamak, ayaklanma psikolojisine uygun devrimci taktikler geliştirmek, bunu örgüt taraftarlarına kavratmak gerekiyor. Böylesi bir durumda yapabileceğimizin en iyisini yapmak durumundayız. Devrim ayaklanma sanatını iyi bilenler tarafından gerçekleştirilebilir ancak. Yerel örgütlerin, bu yönlerine geliştirmelerine yardımcı olmak, onları bu yöne yönlendirmek gerekiyor.

Şimdi sorunun düğüm noktasına gelelim. Bilindiği gibi, kitleleri sokaklara çağıranlar, yalnız komünistler ve devrimciler değil; karşı-devrim kampında yeralan bazı güçler de "çağırıyor"! Demirel ve Erbakan'ın çağrıları bunun legal örnekleridir. Doğu Avrupa ülkelerindeki kitle hareketliliklerinden, özellikle Romanya olaylarından hemen sonra daha sık tekrarlanan bu tür çağrılar, sınıfın bağımsız insiyatifine dayalı hareketliliklerini engellemeye yöneliktir. Öte yandan, çevredeki gelişmelerin ülkeye hangi anlamda yansıyıp

(Devamı s.23'de)

Kocaeli mitinginden izlenimler

Burjuvazi 1990 yılına büyük bir korkuyla girmişti. Bir "bahar eylemi" geride bırakılmıştı; içinde bulunduğumuz ise yıl toplusözleşmeler yılıydı. Bu da işçi direnişlerinin habercisiydi. Nitekim birbiri ardısıra patlak veren grevler, duyulan korkunun hiç de yersiz olmadığını göstermektedir.

Hemen tümüyle bir sanayi kenti halini alan Kocaeli, işçi eylemlerinin de merkezi olma durumuyla karşıkarşıya... Ülkede halen devam etmekte olan grevlerin % 70'i bu ilin sınırları içersinde yer alıyor. Durumun kendi açısından ne kadar tehlikeli olduğunu kavrayan sermaye devleti işçi sınıfının eylemlerini izlemek amacıyla valilik düzeyinde bir komite oluşturmuş. Bu komiteninin kurulması bir yandan burjuvazinin, Kocaeli işçisinin birlikteliğinden ve mücadele potansiyelinden alabildiğine korktuğunun bir göstergesi; ancak diğer yandan, devletin işçi eylemlerine hiç tahammülünün kalmadığının, her türlü baskı yöntemini kullanmaya hazır olduğunun da açık bir kanıtı...

Türk-İş yönetiminin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının müsteşarlığı gibi çalışması, sınıf içersinde tamamen teşhir olması, diğer yandan tabanın dayatması, bölgedeki sendika şube yöneticilerinin arasında bir diyalog sürecinin başlamasına ve bir birliğin doğmasına neden oldu.

Otomobil-İş, Özdemir-İş, Kristal-İş, Selüloz-İş, T. Harb-İş, Belediye-İş, Otomobil-İş, Petrol-İş, Laspetkim-İş, Tek Gıda-İş sendikalarını şubeler düzeyinde kapsayan bu birlik, yemek boykotlarının, işten atılmaların, grevlerin vb. sürekli yaşandığı bölgede bir zorunluluktu. Tabanın dayatması önemli bir etkendi. Öte yandan ise, gelişen işçi eylemlerini ekonomik talepler doğrultusunda eritmek, düzen sınırları içerisinde tutmak, sendika bürokratları için oldukça önemliydi. Örneğin bir toplantıda işçilere birlikten, dayanışmadan sözeden Harb-İş Gölcük şube başkanı, dışarıdan sınıfa sosyalist bilinç taşıyan akımlara, kendi deyimiyle, "İşçilerin birliğine gölge düşüren ayrılıkçı unsurlara karşı" işçileri uyanık olmaya çağırıyordu. Kocaeli ili düzeyinde oluşturulan sendikal birliği hazırlayan etmenler kısaca bunlardı.

Birliğin aldığı ilk önemli eylem kararlarından biri İzmit'te 23 Haziran 1990'da yapılması öngörülen, "Birlik ve Dayanışma Yürüyüş ve Mitingi" idi.

Başarısız öncalışma, organizasyon yetersizliği, mitinge katılımın azlığı olumsuz etmenler olsa da miting iktidara bir uyarı olması anlamında oldukça olumlu idi.

Mitinge yaklaşık 5 bin kadar kişi katıldı. Bu katılım beklenenin çok altındaydı. İşçilere göre bunun en önemli nedenlerinden biri mitingin cumartesi günü yapılması idi. Bilindiği gibi cumartesi birçok işyerinde tatil günü değildir. Bu arada gece vardiyasından çıkıp doğru mitinge gelen işçilerin sayısının kabarıklığını da belirtmeliyim.

Kanımca bir başka neden öncalışmanın fabrikalar düzeyinde yeterli yapılmayışı idi. Özellikle İzmit'ten katılım oldukça az idi. İstanbul, Bursa, Zonguldak, Ankara'dan da katılım beklenmişti, ancak bu beklenenin çok altında gerçekleşti. Bu da mitingin duyurusunun iyi yapılmamasının, öncalışmanın yetersizliğinin, ayrıca diğer bölgelerdeki sendika şubelerinin duyarsız kalışlarının bir göstergesidir sanırım.

Mitingde önemli oranda organizasyon bozukluğu sözkonusuydu. Kortejler oluşturulamadı. Miting başlamadan önce saatlerce insanlar kortejin oluşturulması vb. gibi nedenlerle bekletildi. Havanın çok sıcak olması da buna eklenince, işçilerde belli bir fiziki yorgunluk ve bıkkınlık ortaya çıktı. Ancak bütün bu olumsuz koşullar mitinge katılanların coşkusunu fazla gölgelemedi. Bekleme sırasında bile halay çekildi, sloganlar atıldı.

En çok atılan sloganlar, "İşçiler elele genel greve", "İşçiler birleşin iktidara yerleşin", "Kahrolsun faşist diktatörlük", "Hükümet istifa", "İnsanlık onuru işkenceyi yenecek"" vb idi. Bunların yanısıra "Beşikçiye özgürlük", "413'e hayır", "Sürgüne, sansüre hayır" gibi sloganların da coşkuyla atıldığını belirtmem gerekir.

Miting alanına giden yolun uzunluğu, bizzat yerleşim bölgelerinden geçişi, halkın balkonlardan işçileri selamlayıp el sallaması, mitinge katılanların moralini yükseltici etki yaptı. Meydana gelindiğinde ise işçiler için miting fiilen bitmişti. Saatlerce sıcakta beklemenin ve açlığın bunda bir dereceye kadar etkili olduğunu belirte-

yim. Ancak edindiğim izlenime göre işçiler sendika bürokratlarının kürsü konuşmalarına pek ilgi göstermiyordu. En çok alkışı ise bir bayan işçinin N. Hikmet'ten okuduğu şiirler aldı. İşçiler mitinge birlikte yürümek, birlikten doğan güçlerini göstermek, başta genel grev talebi olmak üzere şiarlarını haykırmak, düzene meydan okumak için gelmişti. Nitekim sendika bürokratlarının nutuklarının kendileri için pek bir önemi yoktu.

Mitinglerde pankart açarak, kendi taraftarlarını bir arada toplayıp slogan yarışına girmekten oldukça hoşlanan küçük-burjuva halkçı grupların katılımının bu kez hemen hiç olmaması ilgi çekiciydi. Bu grupların tabanını öğrenci gençliğe dayandırdığını dikkate aldığımızda, okulların tatile girmesinin bunda payı olduğu kanısındayım.

Kayda değer diğer bir olgu, işçiler arasında troçkistlerin aktif bir şekilde yeralmasıydı. Bu durumun nedenleri konusu başlıbaşına apayrı bir tartışmayı içeriyor. Ancak hemen her işçi mitingine ve toplantısına özel sayı, bildiri vb. ile katılan troçkistlerin işçi sınıfı içerisinde aktif olarak çalıştıkları ve belirli bir etkilerinin de olduğunu belirteyim.

Son olarak bu mitingde Ekimci işçilerin tavrından sözetmek istiyorum. Hemen her mitingde bir grup insanın kendi pankartları altında toplanarak kendi sloganlarını atmasını, çevreyle rekabete girişerek güç gösterisinde bulunmasını izleyen işçiler bu kez farklı bir durumla karşılaştılar. Miting alanına gelindiğinde işçilere "Ekimci işçiler"in yasadışı bildirisi dağıtıldı. Arkadan gelen kuşlama işçiler arasında olumlu etki yarattı. Şimdiye değin siyasi grupları kendileri dışında farklı slogan atan unsurlar olarak gören işçiler, bu kere kendi içlerinde dolaşan, dağıtan, konuşan bir siyasi hareketle karşılaştılar. Kanımca olması gereken de buydu.

Özet olarak, belki işçi sınıfının mücadele tarihinde önemli bir gün olarak anılmayacak olan bu miting, yine de gören gözler için önemli bir mesajı iletiyor. İşçi sınıfının devrimci partisinin olmadığı bir ortamda bile, işçi sınıfının düzene karşı muhalefeti henüz dar bir kesimi de kapsasa, salt ekonomik temelde değil siyasi bir düzlemde de sözkonusudur. Örgütlenmesi, sosyalizm mücadelesine seferber edilmesi gereken önemli bir işçi potansiyeli mevcut. Bu bağlamda işçi sınıfının partisinin oluşması için kolları sıvamanın zorunluluğunu vurgulamak istiyorum. İşçi sınıfının kendiliğinden mücadelesi çerçevesinde gelinen nokta bundan daha ileri olamazdı. Bu aşamadan sonra böylesi eylemlerin nicel ve nitel olarak daha kapsamlı olması, ancak sınıfın siyasi örgütünün varlığında olabilir.

E.D

Nikaragua'da genel grev

(Baştarafı s.35'de)

tif güce önderlik etme konumunda oldukları aşikar. Genel greve önderlik ettiler, yönlendirdiler ve iktidarın tek muhatabı durumundalar. Dolayısıyla takınacakları tavır, izleyecekleri politika önümüzdeki dönem için canalıcı öneme sahip. Burada iki olasılık mevcut. Daniel Ortega'nın söyledikleri, taktik değilse, gelecek seçimleri beklemek ve parlamenter veya seçim yolu ile işbaşına gelmek. Eğer bu tavır doğrulanırsa Sandinistalar toplumsal muhalefeti kendi potalarında eriterek iktidara karşı güçlü pozisyonda kalmayı, ondan taviz koparmayı, oluşacak bir mutabakat çerçevesinde, klasik burjuva demokrasilerinde olduğu gibi iktidar-muhalefet sürecine girme riski taşıyorlar.

Ama somut koşullar, antagonist çıkarlar politik iradi tavırları sık sık aşmışlar ve onlara farklı bir yön vermişlerdir. Nikaragua'daki durum siyasi kurmayların hesaplarını alt üst etme, onları farklı, radikal bir yörüngeye sokma özelliklerini halen muhafaza ediyor. Eğer Nikaragua işçi sınıfı ve halkı enerjisini, mücadelesini kısa vadeli çıkarlarına feda ettirmezse, kendisini kullandırmazsa pek sürmeden Nikaragua yeniden bir yol ayrımına gelebilir. Tüm göstergeler Nikaragua halkının bir ikilem karşısında kalacağını gösteriyor.

Mevcut iktidar ilan ettiği politikayı uygulayamazsa varlık nedeni ortadan kalkacaktır. Kaldı ki, o misyonunu sonuna kadar yürütmeye mahkumdur, mutlaka zora başvurmak zorunda kalacaktır. Diğer taraftan işçi sınıfı ve Nikaragua halkı darboğazdan kurtulmanın faturasını ödemeye pek yatkın görünmüyor. Kısacası Managua'da "sıcak günler" bekleniyor dersek yanıldığımızı sanmıyoruz.

Burjuva parlamentosunun çürümüşlüğü

Kapitalist rejim çürürken, temel kurumları da rejimle birlikte çürümekte, kurumsal baskılar yerlerini hızla militarist baskılara bırakmaktadır. Yaşanılan bütün olgular kapitalist düzenin can çekişmekte olduğunun kanıtları olmaya devam ediyor. Herşey kitlelerin gözünün önünde olup bitmektedir. Ancak bugün bir çok yoldaş, kitlelerin gözünün önünde olup biten ve onların yaşamını büyük bir hızla alt üst eden bu olguları, kitlelerde siyasal bilince dönüştürmede yeterli derinliği yakalayamıyor. Oysa, toprak bizim istediğimiz kıvamdadır ve hergün her saat kitleleri devrime ikna edecek veriler üretmektedir. Önemli olan, rejimin kendi pratik işleyişi sırasında ürettiği bu tür verilerden en iyi şekilde yararlanarak, rejimin tükendiğine, toplumun sırtına yük olmaktan başka hiç bir işlevi kalmadığına sınıfı ve emekçileri ikna etmek varken genel slogansı yöntemlerle sınırlanmamaktır. Demirel'in, İnönü'nün telaşının anlamını kavramak gerekiyor. Reformistleri, yorgun demokrat devrimcilerimizi, sınıfın dışına çıkarmanın ve böylece devrimin yolunu sınıfa açmanın koşullarından biri de, rejimi iyi okumaktan geçiyor.

Dünyayı değiştirmek kaygısına katılan her yoldaş, değiştireceği dünyayı en küçük hücresine kadar olmasa da olabildiği ölçüde irdelemek ve bilmek zorundadır. Her komünist biraz da ayrıntı adamıdır. Rejimi oluşturan ayrıntıları rejimle tümleyen, rejimin çürümüş karakterini bütün yönleriyle açığa çıkarmayı ve rejime karşı kullanmayı ve kullandırmayı becerendir. Marksizm-Leninizm bir başına devrim teorisi değil; o, aynı zamanda devrilecek olan kapitalizmin ve yerini alacak olan sosyalizmin ne olduğunu yıkımcılara belleten bir toplum teorisidir de. Bunun için, bütün bir toplumu karşıt uçlarıyla ve hatta ara şekillenmeleriyle birlikte bilmek, onları ayrıntılayarak yeniden tümlemek zorundayız. Bu ne kadar doğru ise, günlük yaşamda kullanacağımız ayrıntıları *Ekim*'den beklemek de o ölçüde yanlıştır. *Ekim* merkezi bir yayın organıdır. Özlü ve yoğun olmak zorundadır. Propaganda ve ajitasyon açısından da bu böyledir. *Ekim*'in bu işlevini yerelleştirmek, başka bir deyişle politikacı olmak, teoriyi tüketirken, onun yaşamsal anlamını üretmek, her devrimcinin gecikmesiz yerine getirmek zorunda olduğu görevdir. Bu, teorinin sınanması ve sonuçlarıyla merkezi teoriyi besleyerek merkezi teorinin hayata tam hakim olması gibi olumlu bir işlevi de içermektedir. Yaşamın verilerini işleyen laborantlar olmak zorundayız. *Ekim*'i anlamanın, onun hayatı değiştirici yolgöstericiliğini yerli yerine oturtmanın başka yolu yok.

Bir örnekle, günlük mücadele içinde kullanıldığında sınıfı ikna edici olduğuna inandığım burjuva parlamentosunun çalışmaları ve bugünkü burjuva hükümetinin düzeyi örneği ile, anlatmak istediklerimi örneklemek istiyorum.

Burjuva parlamentosu bugün, kitleleri aldatma işlevinden eskiye göre hayli şey yitirmiştir. Devlet, bütün gücünü parlamento dışı kararnamelerden alan faşist bir cumhuriyete dönüşmüştür. Eskiden (1960'lı yılları kastediyorum) işverenler ve generaller tarafından alman kararlar hükümete verilir, hükümet de uygulanması kesinleşmiş bu kararları parlamentoya getirir, halkı kandırmak için göstermelik tartışmalara açardı. Akşam aynı masada karşı karşıya geçip birbirlerinin şerefine kadeh kaldıran milletvekillerinin, "gürültülü patırtılı" ve hatta arada bir de "kavgalı" tartışmalarıyla, kararların ya bir kaç virgülüne veya olduğu gibi kabul edilmesine parlamenter bir kılıf geçirmeye özenle dikkat edilirdi. Artık bugün burjuva cumhuriyeti bu tür sahte tartışmaları yük sayıyor; uygulanmasını istediği kararlara değil, kararların zorla uygulanması için kullanacağı sopaya bile parlamenter bir kılıf geçirmek istemiyor. Son SS Kararnamesi buna bir örnektir. Burjuva parlamentosu kendi işlevini yine kendisi "ilga etmek" zorunda kalmıştır. Bugünkü parlamento görünüşte dahi hiç bir işlevi olmayan milletvekillerinin beslendiği ahırdan başka bir şey değildir.

Sözümona toplumu ilgilendiren en önemli konuların ele alındığı, örneğin bütçe görüşmelerinin yapıldığı sırada milletvekillerinin büyük bir çoğunluğunun görüşmenin yapıldığı Genel Kurul salonunda olmadığını; geriye kalan beş on tanesinin de Özal'ın "Küçük Turgut" öyküsünü ağzının suyunu akıtarak dinlediklerini, bütün yurttaşlar defalarca televizyon ekranından izlemiştir. "Küçük Turgut"un öyküsünü bilen ama bütçenin tek bir satırı hakkında bile hiç bir bilgisi olmayan milletvekillerinin lehte veya aleyhte oy

kullanmalarının ne anlama geldiği açıktır.

Burjuva parlamentosunda yeralan milletvekillerinden bir çoğu ya sermaye sınıfından ya da onların yıllarca katipliğini yapmış kişilerdir. Geriye kalanlar ise sermayeye göbekten bağımlıdırlar. 12 Eylül öncesi dolaylı ya da gizli bağlarla sermayeye bağlı olan milletvekilliği statüsüne 12 Eylül'le birlikte sonverilmiş bulunuluyor. "Hayali ihracatçıların üstüne gidilmemeli" diyen Kaya Erdem meclis başkanı, işverenlerin katibi emek düşmanı Özal cumhurbaşkanı, MHP'li katiller ve şeriatçı mollalar bakan... Beyaz kadın tüccarları, pavyon kabadayıları, işkenceci generaller, haydutlar, serseriler, iki lafı biraraya getiremeyen avanaklar ceplerinde milletvekili kimliği taşıyorlar artık. Özal ünü dünyaya yayılmış kaçakçılarla memleket meseleleri üstüne hasbihal eyliyor. İşte 12 Eylül yönetimi, "vatansever, namuslu Türk generalleri!" burjuva parlamentosuna, kendi vatanseverliklerine, namusluluklarına uygun böyle bir biçim kazandırdılar. Yasama ve yürütme organlarının bu yapılanması düzenin doğasına aykırı değildir. Sermaye düzeni ve onun parlamentosu düzeysizdir. İğrenç ve karanlıktır. Son hükümetse, bu düzeysizliğin, bu karanlığın ve iğrençliğin tuzu biberidir.

Köylü çoban Mustafa'nın "Valla ben bu adama güvenip de dört keçiyi emanet etmem" dediği Yıldırım Akbulut'a devlet TC hükümetini teslim etmiştir. Bu bile başlı başına sermaye devletinin içinde bulunduğu aczi ve düşkünlüğü göstermektedir. Akbulut gibi iki lafı biraraya getiremeyen, sıradan yurttaşların deyimiyle "dili ağzının içine sığmayan" hal mafyasından gelme birinin başbakan olduğu bir ülkede, işçi sınıfının kendine güven duymaması mümkün değildir. Bence bütün sorun gerici burjuva cumhuriyetinin pratiğini kendi mantığı içinde kavrayarak sınıfta siyasal bilince çıkartmakta gösterilecek beceride yatmakta. Yıldırım Akbulut'u küçümseyen, küçük olduğu için küçümseyen işçileri ve emekçileri biz devlet yönetemeyiz gibi düşüncelerden menetmek lazım. Türkiye işçi sınıfı için, emekçi halklarımız için dünyanın dalga geçtiği bir başbakana kalmış çürümüş sermaye düzeninden kurtulmak bir zorunluluk haline gelmiştir. Böyle bir yönetim altında yaşamanın utancından kurtulmak kendini dayatmıştır bugün. Bu zorunluluğu yayınada ve iktidar bilincine dönüştürmede komünistlere büyük görevler düşmektedir.

Bekir Baran

İşçi sınıfı...

(Baştarafı s.19'da)

yansımadığını ölçme girişimidir de. Ölçünün boyutlarını bilme görevi bu iki partiye ve düzenin illegal örgütlerine düzen tarafından verilmiş bir görevdir. Bir anlamda da olası bir kitle hareketliliğini başladığı anda kontrol altına almak ve yönlendirmek için, toplum nezdinde önceden yapılmış bir yatırım işlevi de görüyor. Devrimci güçlerin örgütsüzlüğünün tersine, karşı-devrimci güçlerin örgütlülüğü bir çok açıdan anlamlıdır. İran deneyiminden daha çok öğrenmeliyiz. Şah rejimine karşı her türlü fedakarlığı gösteren, binlerce taraftarını işkencehanelerde, idam sehpalarında kaybeden, devrimci hareketlerin uzun yıllar verdiği onurlu mücadelesinin üstüne oturan mollaların durumu ortada. Bu durum, bugün çok yönlü düşünmemizi, devrimi gündemde olan ülkenin devrimcileri olarak, önceden hazırlıklı olmamızı gerektiriyor.

Şeriatçı gelişmelere karşı yazacaklarımı henüz tamamlayamadım. Tamamlayınca ileteceğim. Ancak burada kısa da olsa, kadrolaşmaları açısından bazı rakamlarla, örgütlülüğün boyutlarını göstermek istiyorum.

OTDÜ Sosyoloji Bölümü öğretim üyelerinden Doç. Dr. Ziya Özcan'ın yaptığı araştırmaya göre, bugün Türkiye'de 62.744 cami var. Toplumsal muhalefetin yükseldiği 1971'den 1980'e kadar beşbin cami, 12 Eylül '80'den '88 yılına kadar olan sürede ise 15 bin cami yapılmıştır. Bugün bir caminin ortalama maliyeti bir milyarı aşmakta. Ki bu camilerden bazılarının maliyeti onlarca milyarı bulmaktadır.

Camilerin toplamının üç katı, yani 150 bin kadar mesciti de buna ekleyelim. Bu mescitlerin hemen hepsi 12 Eylül'den sonra açılmıştır. 230 bin sanat okulu öğrencisine karşılık, 300 bin imam hatip okulu öğrencisi okumakta, ve bu öğrenciler üniversitelere özel gayretler sonucunda sokulmaktadır. 500 binden fazla kuran kursu öğrencisini hesaba katarsak kadrolaşmanın boyutlarının korkunçluğu ortaya çıkıyor. Konuya ilişkin olarak önümüzdeki sayılara yazacağım.

M. G , Temmuz 1990

Savaşa ve emperyalizmin jandarmalığına hayır!

Kapitalist dünyanın temsilcileri, Gorbaçov'larda dahil, son yıllarda, artık savaş tehlikesinin ortadan kalktığını, dünyada "barış ve demokrasi" rüzgarlarının estiğini iddia ediyor ve geniş yığınlarında buna inanmasını istiyorlardı. Oysa olaylar, en son Kuveyt krizi bunun bir aldatmaca olduğunu, emperyalizm varoldukça, kapitalizm dünyada egemen bir sistem olarak varlığını sürdürdükçe, savaşların kaçınılmaz olduğunu ortaya koyuyor. Yağmacı, yayılmacı savaş kapitalizmin doğasında vardır.

Irak'ın gerici ve yayılmacı amaçla Kuveyt'i işgali, tüm dünya gericilerini ayağa kaldırdı. Savaş gemileri, uçakları, askerler bölgeye seferber edildi ve bu yazı yazıldığı sırada kriz doruk noktasındaydı.Bu kriz savaşla noktalanır mı, bu henüz belli değil; ama bu olay karşısında emperyalist dünyanın tepkisi, onun statükoda en küçük bir oynamaya bile tahammülü olmadığını ortaya koyuyor. Hele de bu Ortadoğu gibi, dünya petrol rezervlerinin kilit bir bölgesinde gündeme gelmişse...

Emperyalist dünya tepeden tırnağa silahlanmış durumda. Emperyalistler süs olsun diye, gölgesinde yatmak için silahlanmıyorlar. Gerek kendi içindeki çatışmalarda üstünlüğü elde tutmak için, gerekse de kapitalizmi, emperyalizmi tehdit eden devrimleri zafer kazanmadan bastırmak için bu silahlara gereksinim duyuyorlar. Çıkarları gerektirdiğinde, bu dünyanın yok olması tehlikesini içerse bile bu silahları kullanmaktan çekinmeyecektir.

II.Dünya savaşının üzerinden 45 yıl geçti. Bu aldatıcı olmamalıdır. Bu 45 yılda, emperyalistler doğrudan karşı karşıya gelmese bile, emperyalist dünyanın askeri çatışmaları en çarpıcı bir şekilde bölgesel savaşlar olarak yaşandı. Görünürde küçük ülkeler savaştı; ama gerçekte karşı karşıya gelen büyük savaş tekelleriydi. Savaştan en kazançlı çıkan onlar oldu.

Kuveyt krizi bir kaç gerçeği çarpıcı bir şekilde ortaya koydu.

Birinci gerçek, kapitalist ülkeler arası eşitsiz gelişme yasasının gereği olarak belli ülkelerin öne çıkması ve bölgesel düzeyde de olsa emperyalist rekabete katılmasıdır. Irak bunun en son örneğidir. Batılı emperyalistler o günkü çıkarlarına uygun olarak İran-Irak çatışmasında Irak'ı silah ve maddi bakımdan desteklediler. En modern silahlar Irak'a pazarlandı.

İran savaşından güçlenerek çıkan gerici Saddam rejimi, bugün bölgede İsrail'den sonra en modern ve güçlü savaş aygıtına sahiptir.Bu güç sayesinde Irak, büyük petrol rezervini barındıran Kuveyt'i işgal etti, işgal etmekle de kalmadı, bölgedeki devletleri de tehdit etti.

Bu durum emperyalizmin işleyiş yasalarına tamamen uygundur. Leninist teori bir kez daha doğrulandı. Nasıl ki, bir zamanlar dolarlarla savaş yıkıntıları tamir edilen Almanya bugün ABD'nin rakiplerinden biri haline geliyorsa, Irak da büyük güçlerin desteği ile bizzat bu güçlerin çıkarlarını tehdit eder duruma geldi.

Krizin ortaya koyduğu diğer bir gerçek, emperyalist dünyanın mevcut statükoyu bozan bir girişim karşısında gösterdiği dayanışmadır. Kuşkusuz emperyalist dünya kendi iç çatışmalarında her zaman böyle bir bütünlük sağlayamaz ve bu dayanışmanın ne kadar süreceği de belli değildir. Burada asıl önemli olan, emperyalist dünyanın bütününü ilgilendiren bir sorun karşısında gösterilen tepki ve dayanışmadır. Ki bu, emperyalist, kapitalist sistemi tehdit eden bir devrim karşısında emperyalist dünyanın takınacağı tavır bakımından da öğretici bir örnek oldu.

Etkileri bütün bölgede ve dünyada hissedilecek bir devrime aday bir ülkenin, Türkiye'nin devrimcileri bundan gerekli sonuçları çıkarmak zorundadırlar. Açıkçası devrimimiz ölçüsünde düşmanlarımız da büyük olacaktır. Kuşkusuz devrimimiz etki ve sonuçlarıyla dünya çapında yankılanacak, dünya işçi sınıfının ve halklarının özlemlerine yanıt verecek ve bu bakımdan da emperyalist dünya bu derece rahat hareket edemeyecektir. Ama bu olay, Türkiye devrimi karşısında emperyalistlerin nasıl davranacağı konusunda yine de son derece öğreticidir.

Son krizin ortaya çıkardığı bir diğer gerçek, iç sorunlarıyla bunalan, dünyadaki yeni güç denge-

(Devamı s.9'da)

SBKP 28. Kongresi

T.Göker

"Diyalektik, toplumsal bir olayın, gelişmesi boyunca, bütün yönleriyle irdelenmesini ve görünüşün, dış yönün en önemli itici güçlere, üretici güçlerin gelişmesine ve sınıflar savaşımına indirgenmesini gerektirir." (Lenin)

Başlık okuyucuyu yanıltmamalıdır. Bu dar anlamda bir SBKP 28. Kongre değerlendirmesi değildir. Kongrede kabul edilen program ve kavramları irdeleme hiç değildir. Bunlar yaklaşık olarak biliniyor ve hiç kimse de sosyalizm adına bunları savunacak durumda değildir.

Bu yazı kongreyi vesile ederek, onun sonuçlarına da değinerek , Türkiye devrimci hareketinin "reel sosyalizm" olarak değerlendirilen, ama adından başka sosyalizmle ilişkisi kalmayan ülkelere ve bu ülkelerin de yakın zamana kadar taşıyıcısı ve temsilcisi olduğu ideolojik-politik akıma karşı tutumuna genel çerçevede işaret ederek, kritik sonuçlara dikkat çekmeyi hedeflemektedir.

Marksizm, sosyalizm adına, SBKP'ye ve onun yönetimindeki Sovyetler Birliği'ne umut bağlayanlar, bir kez daha hayal kırıklığına uğradılar.

SBKP'ye umut bağlayanlar, daha doğru bir ifade ile umudu tükenmeyenler, Kongre öncesi gelişmelerden heyecana kapılmışlar, partinin kapitalist restorasyona karşı çıkarak kendini yenileyeceğine dair umut ve dileklerini ifade etmişlerdir.

Ne var ki, Kongre Gorbaçovculuğun yeni bir zaferiyle sonuçlandı. ABD başkanı Bush bile bu sonuca şaşırdığını ifade etmekten çekinmedi. Bu sonuç, parti ve toplumdaki yozlaşma ve bozulmanın boyutunu bir kez daha gözler önüne serdi.

Kongre öncesi umuda kapılanlar, muhtemelen yeni bir değerlendirme yapma gereksinimi duyacaklardır. Bu değerlendirmenin de, geçmiştekiler gibi durumu kurtaran gündelik değerlendirmeler olmaması dileğimizi belirterek, sorunun bazı kritik yanlarına değinelim.*

"Reel sosyalizm" ve devrimci hareket

Başta S.Birliği olmak üzere "reel sosyalist" ülkelere ve onların ideolojik-siyasal çizgisine karşı tutum '60'ların sonlarından itibaren Türkiye sol hareketinin saflaşmasında ve evriminde belirleyici faktörlerden biri olmuştur.

Bu saflaşma en keskin biçimini ise '70'lerde ortaya koydu.

Bu saflaşmanın uluslararası ve ulusal nedenleri, tarafların ideolojik ve politik konumundaki iç tutarlılık ve bunun devrimci ve işçi hareketinin gelişimine nasıl etkide bulunduğu ayrı bir tartışma konusudur.

Ancak yaşanılanlar ışığında bir noktanın altını çizmek gerekiyor: '70'lerin sonuna kadar, aktif SBKP savunuculuğu yapan gruplar, ideolojik ve politik konumuyla devrimci hareketin dışında yeralırlarken (Türkiye solunun **reformist** kanadı), SBKP'nin ideolojik-politik konumunu onaylamayanlar, onun karşısında yeralanlar ezici bir kesimiyle devrimci hareketin ana gövdesini oluşturuyorlardı. Uluslararası etki ve saflaşmalardan güçlü bir şekilde etkilenen Türkiye sol hareketinin bu durumu tesadüfi bir sonuç değildir.

'70'lerin sonunda Türkiye'de sınıf çatışmasının sertleştiği, devrimci bir yükselişin yaşandığı koşullarda, "reel sosyalizm"in savunucusu partiler bir iç ayrışma ve saflaşmaya uğradı. Bu, nesnel konumuyla bir devrimci-reformist saflaşmasıydı. Devrimci konumda yeralanlar, önceleri içinden geldikleri modern revizyonist partilerden daha fazla SBKP savunuculuğu yapmaya kalkıştılarsa da, kısa sürede devrimci kalınarak bu politikanın savunulamayacağını görerek eleştirel bir tutum aldılar. Ama yine de, politik konumlarıyla çelişki oluştursa bile aktif SBKP ve "reel sosyalizm" savunucusu durumunda kaldılar.

Modern revizyonist partilerdeki bu iç saflaşma, devrimci hareketin sınırlarını genişlettiği gibi, "reel sosyalizm"e karşı tutum sorununu da dev-

---

* Bu konuda gündelik değerlendirmelere en son örnek olarak, *Siyaset*'in Temmuz '90 tarihli sayısındaki konuyla ilgili yazıları ve *T. Kurtuluş*'un Mayıs '90 tarihli sayısında yeralan Ç. Bilgin imzalı yazıyı gösterebilirim. Ayrıca, bu yazının konusuyla ilgili olmasına rağmen, Ç. Bilgin'in *Ekim*'i hedef alan düzeysiz ve spekülasyona dayalı polemiklerine burada girmiyorum.

rimci hareketin iç sorunu haline getirdi.

Bu saflaşmayla birlikte devrimci hareket, "reel sosyalizm" karşısındaki tutumu çerçevesinde başlıca üç eğilime ayrılıyordu.

Birinci eğilim, başlangıcı SBKP-ÇKP arasındaki saflaşmaya dayanan, "reel sosyalizm" karşısında konumlanan, bu ülkeleri revizyonist, sosyal-emperyalist, sosyal-faşist olarak niteleyenlerden oluşuyordu. Bu kesim, bu ülkelerin ideolojik-politik konumlarını savunanları da aynı bakış açısıyla değerlendiriyor ve "baş düşman" saflarında görüyordu.

İkinci eğilim, başlangıcı '60'ların sonundaki reformcu-devrimci saflaşmasına dayanan, "reel sosyalist" denilen ülkeleri sosyalist, bu ülkelerin ideolojik-politik tutumunu ise revizyonist gören, asıl olarak THKP-C kökenli akımlardan oluşuyordu. Bu kesim, programatik ve pratik tutumunda, ne revizyonist ne de sosyalist değerlendirmesinin mantıki sonuçlarına uygun davranıyordu. Bir yandan bu sorun bizi ilgilendirmez, öte yandan ise biz iki kesimle de beraberiz deniliyor, böylece de hem milliyetçi hem de pragmatik bir konumun savunusu yapılıyordu. Bir yanıyla, o dönemde bu kesim için söylenen "ortayolcu" tanımı, bu kesimin gerçek durumunu yansıtıyordu. Bu kesimin "reel sosyalizm" karşısındaki eleştirel ve savunucu tutumu arasında bir ayrım yapmak gerekirse, pratik tutumu ve ideolojik konumuyla eleştirel yan ağır basıyordu. Çünkü, sosyalist değerlendirilen ülkeler bu akımın programatik ve pratik tutumunda temel bir yer işgal etmiyordu.

Üçüncü eğilim, '70'ler sonrası saflaşmayla birlikte ortaya çıkan, "reel sosyalizm"in aktif savunucularından, ama devlet, devrim, savaş, barış gibi canalıcı sorunlarda modern revizyonist tezlerin savunucusu olmayanlardan oluşuyordu. Bu bakımdan onlar "reel sosyalizm" savunuculuğu ile devrimci konumda kalmak gibi, birarada bulunması olanaksız iki şeyi bağdaştırmaya çalışarak derin bir açmazla karşı karşıyaydılar.

Yeni bileşimiyle devrimci hareketin bir saflaşmanın eşiğinde olduğu bu dönem, politik savaşımın canlı ortamı içinde yaşanmadan 12 Eylül gericiliği ve yenilgi dönemi geldi. Bu genel olarak devrimci hareketin saflaşmasını ertelediği gibi, "reel sosyalizm"e yaklaşım sorununda da yeni bir saflaşmanın ertelenmesine neden oldu.

Tam da bu dönemde, devrimci hareketin "reel sosyalizm" karşısındaki konumunu yeniden değerlendirme gündemine getiren önemli bir olay yaşandı. Bu, Gorbaçov'un göreve gelmesi ve S.Birliği ekonomisinin içine düştüğü krizin boyutuna açıklık getirecek değerlendirmelerle birlikte perestroyka ve glasnost politikasını açıklamasıydı.

Bu program, S.Birliği egemen sınıfının bunalıma ortak çözümüydü. Program, içte klasik kapitalist ilişki ve kurumları canlandırmayı, sosyalizmin geriye kalan kısmi kazanımlarını tasfiyeyi, dışta ise Batı kapitalizmi ile bütünleşmeyi içeriyor ve amaçlıyordu.

Gorbaçovcular, bu programın gereği olarak, Marksizm-Leninizme, sosyalizmin tarihine karşı gerici bir kampanya başlattılar. Kendi ülkesinin tarihinden dayanaklar bulma konusunda da, Gorbaçov açık bir şekilde ideolojik olarak Kruşçevciliğe, ekonomik olarak ise Kosigin Reformlarına dayandı, sürecin bütünlüğüne işaret etti.

Devrimci hareketin "reel sosyalizm" karşısındaki yeni konumunu değerlendirmeden önce iki noktaya daha dikkat çekmemiz gerekiyor.

Bunlardan biri, devrimci harekette yenilgi sürecinde ortaya çıkan liberalleşmeydi. Hareket yenilginin arkasından devrimcilik ve liberalleşme olarak saflaşmaya başladı. Devrimci hareketin önemli bir kesimi liberalleşti ve hareketin dışına çıktı. Gorbaçovculuk bu liberalleşmeyi hızlandırdı ve ona güç verdi.

İkinci önemli nokta, hareket sadece devrimcilik ve reformizm olarak saflaşmadı, ileriye yönelik güçler de çıkararak kendi içinde devrimci demokrasinin değişik tonları ve proleter sosyalizmi olarak da saflaşma sürecine girdi.

EKİM, bu saflaşmanın bir parçası olarak çıktı.

EKİM, başlangıçta devrimci hareketin "reel sosyalizm"e karşı tutumda birinci eğilimden gelen kadrolar tarafından oluşturulmuş olmakla birlikte, içinden geldiği akımların "reel sosyalizm" karşısındaki tutumunu irdeleyerek ve bir çok sorunda onu aşarak, ön değerlendirmelere ulaşmıştı.

Çok genel bir değerlendirme ile ulaşılan sonuç şöyle özetlenebilir: İçinden geldiğimiz akımın "reel sosyalist" ülkeleri, dünya devrim süreci karşısındaki politik konumuyla karşı-devrim kampında değerlendiren, ideolojik konumuyla da SBKP'nin modern revizyonist tezlerinin eleştirisini içeren geleneği savunulmalı; ama öte yandan,

sosyalizmin kuruluşu ve kapitalist restorasyon süreçleri bilimsel olarak açıklanıp ortaya konulmalıdır. Bu bakış açısına bağlı olarak da, eskiden konduğu şekliyle sosyal-emperyalizm, sosyal-faşizm gibi bilimsel analize dayanmayan ve ÇKP'den alınan tanımlamalar terkedilmeli, olgular gerçek içeriği ve yaşanmış biçimiyle ifade edilmelidir.

EKİM, bu yanıyla da devrimci harekette yeni bir eğilimdi.

Devrimci harekette, "reel sosyalizm"e yaklaşım konusunda oluşan üç eğilimin yeni dönemde evrimi kısaca şöyle özetlenebilir.

Birinci eğilim, geçmiş konum ve tutumunu koruyor ve olayların kendini doğruladığını iddia ediyordu. Bu eğilim için ne sosyalizmin inşasında, ne de kapitalist restorasyon sürecinde açıklanması gereken önemli bir sorun vardı; ak ve kara mantığı egemenliğini sürdürüyordu. Kruşçev öncesinde Sovyetler Birliği'nde her şey apaydınlıktı ama, Kruşçev'le birlikte her şey kapkaranlık hale geldi. Kruşçev'in bir dönüm noktası olduğu gerçeğini bu dönüm noktasına getiren süreçlerden ve ondan sonra yaşanan süreçlerden koparıyorlardı. Diyalektik materyalist anlayış ve yönteme yabancı bir bakışın ifadesiydi bu.

Açıktır ki, böyle bir yaklaşım, ne devrimci hareketin gelişmesine, ne de bu grupların gelişmesine katkıda bulunabilirdi. Devrimci "darkafalılık" dün olduğu gibi bugün de bu kesimin önünde bir barikattır.

İkinci eğilim, Gorbaçovculuktan kuvvetle etkilenen ve liberalleşen kesim oldu.

Mevcut liberal dalgadan etkilenmeyenler ise, "reel sosyalizm" karşısında eleştiri dozlarını artırarak, devrimci değerlerin korunması konusunda direndiler. Eskiden tümüyle yadsıdıkları kapitalist restorasyondan pratik bir sorun olarak bahsetmeye başladılar. Ama bütün bunlara rağmen bu ülkeler sosyalistti, yalnızca ideolojisi revizyonistti. Bu bakımdan bu kesim, politik tutumundaki ilerlemelere rağmen, eski konumunu sürdürüyor.

Gorbaçov'un işbaşına gelmesi, en fazla üçüncü eğilimi etkiledi. Bu kesim tam anlamıyla bir bocalamayı, umut ve umutsuzluğu bir arada yaşadı.

Bu kesim, Gorbaçovculuk karşısında -belli bir ihtiyatı gösterenler ve eleştiri dozunu artıranlar olmasına rağmen-, önce büyük bir heyecana kapıldı. Sosyalizm kendini yeniliyor, çözümlenmemiş sorunların önünü açıyordu. Perestroykayı sosyalizmin "ikinci kuruluşu" olarak niteleyenler bile oldu.

TBKP doğrudan yeni politikaya ayak uydurarak yeni bir program benimsemesine rağmen, bu kesimi oluşturanlar ısrarla TBKP'nin sosyaldemokrat çizgisiyle, Gorbaçovculuk arasındaki bağı reddettiler; TBKP'ye karşı çıkarak Gorbaçov'u savundular.

Ne var ki, Gorbaçov önceden açıklanan programına uygun olarak atak üzerine atak yaptı. Onun sorunu ne sosyalizmin yenilenmesi, ne de sosyalizmin "ikinci kurulşu"ydu. Onun sorunu, her düzeyde bunalıma girmiş, rakipleriyle rekabet gücünü kaybetmiş bir ülkenin sorunlarını içte klasik kapitalist kurumları canlandırarak, dışta ise Batı kapitalizmiyle bütünleşerek çözmekti.

Devrimci hareketin bu kesimi, yılların önyargısından kurtularak Gorbaçovculuk karşısında devrimci bir tutum alacaklarına, mürekkebi kurumadan yaşam tarafından boşa çıkarılan gündelik politikalarla devrimci harekette boş bir umut yaydılar. Gorbaçovculuğu Marksizm-Leninizme sığdırarak savunmaya çalıştılar.

Bu kesim böyle davrandıkça kendini daha da çıkınaza soktu. Ne var ki, olaylar durmak bilmiyordu.

Yıllardır "reel ve olgun sosyalizm"in örneği olarak sunulan Doğu Avrupa'nın bürokratik rejimleri Gorbaçov'un da yardımıyla utanç verici bir çöküş yaşadılar. Diğer yandan da Gorbaçov SBKP'nin ve devletin başı olarak reformlarını adım adım uygulamaya koydu.

Sonuçta bu gerçekler yaşamın gücüyle parça parça kabul edildi ve Gorbaçov'un kapitalist restorasyoncu olduğu söylendi. Ne varki, ne Gorbaçov'u doğuran ideolojik, politik, toplumsal koşullar ortaya kondu, ne de umutlar tükendi.

"Reel sosyalizm"den umutların kesildiği bir ortamda, S.Birliği ve Batı basınında adeta bir kampanyayla, Gorbaçov iktidarının tehlikede olduğu, Ligaçev ekibinin Kongre'de çoğunluğu oluşturduğu, bir askeri darbe tehlikesinin gündemde olduğu işlendi. Bu haberler, bu kesimde yeni umutların doğmasına neden oldu. Adeta bir askeri darbeye bel bağlandı ve baştan bu yana Gorbaçov'un yanında olan, Gorbaçov'la hiç bir ilkesel ayrımı olmadığını defalarca açıklayan Ligaçev "sosyalizm savunucusu", "sosyalizm

koruyucusu" olarak öne çıkartılmaya çalışıldı.

Kimileri imza kampanyası düzenleyerek Kongre'yi etkilemeye(!) çalıştı; SBKP'nin yeniden sosyalist öncülüğü kazanma şansını yakaladığı söylendi, kimileri ise, sert savaşımın sürdüğünü, kapitalist restorasyona dur denileceğine dair umutlarını ve dileklerini açıkladılar.

Kongre neyi gösterdi?

Değişik kaynaklar ve gözlemler, SBKP'nin toplumda en örgütlü güç olmasına rağmen, SBKP Kongresinin toplumda ve delegeler şahsında hiç de ilgiyle izlenmediğini, heyecan yaratmadığını gösteriyor.

Kongre sonuçları itibarıyla da Gorbaçovcuların zaferiyle sonuçlandı. Gorbaçov'un muhalifleri mevcut mevzilerinden de uzaklaştırıldı. "Sosyalist" muhalefetin öncüsü gösterilen, Kongre'de delegelerin çoğunluğuna hakim olduğu söylenen Ligaçev, Genel Sekreter yardımcılığı adaylığında bile ağır bir yenilgiye uğradı, Politbüro'dan da uzaklaştırıldı.

Kongre SBKP'deki gruplaşmaların gücü ve niteliği konusunda da fikir verici oldu.

SBKP içindeki güçleri başlıca olarak dört grup içinde toplamak olanaklı.

Parti ve ülke yönetiminde egemen olan birinci grubu Gorbaçovcular oluşturuyorlar. Bunların program ve hedefleri konusunda devrimci harekette genelde bir ayrılık yok. Gücü konusunda, (zayıf olduğu yönünde) umutlar yayılıyordu, buna ise en iyi yanıtı Kongre verdi.

İkinci grup, Gorbaçov'un programını özünde benimseyen, ama kapitalist reformların daha hızlı uygulanmasını isteyen Yeltsincilerden oluşuyor. Bunlar kritik noktalarda, Gorbaçovcuları desteklediler ve Kongre sonrasında da partiden ayrıldılar.

Üçüncü grubu, baştan bu yana Gorbaçov'un programını destekleyen, ama sürecin ilerlemesiyle bürokratlar sınıfının çıkarlarının tehlikeye girdiğini gören, bu nedenle de bazı uygulamalara ve parti içindeki bazı bireylere karşı çıkan Ligaçev'in başını çektiği grup oluşturuyor. Ligaçev grubu Kongre'ye sunulan Merkez Komitesi Platformunu Gorbaçov'la birlikte oluşturdu. Zaten Kongre, bu grubun Gorbaçov'a alternatif olmadığını, hiç bir ilkesel ayrım ortaya koymadığını açık bir şekilde gösterdi.

Bu üç grubun programları, bileşimi, savundukları görüşler devlet ve parti bürokrasisi içindeki yerleri dikkate alındığında, egemen sınıfın değişik kesimlerinin bunalım karşısındaki çözüm alternatiflerini dile getiriyor. Bu alternatifler niteliksel ya da ilkesel bir farklılık taşımıyor. Sözkonusu olan bir ton ve hız farklılığıdır. Bunlar arasındaki savaş "sosyalizm savunucuları" ile, sosyalizm düşmanları arasındaki bir savaş değil, sosyalizm düşmanlarının ayrıcalıklarını tehlikeye düşürmeden, sistemi bunalımdan kurtarma savaşıdır.

Dördüncü grubu -eğilim demek daha uygun düşüyor-, sosyalizm ideallerine bağlı, kapitalist yolcuların her kesiminin karşısında yeralan devrimciler, komünistler oluşturuyor.

Anlaşıldığı kadarıyla, bu eğilim kendi içinde örgütlü bir yapıya sahip olmadığı gibi, ortak bir programdan da yoksundur.

İşin sevindirici yanı ise, bu güçlerin ağırlıklı olarak, işçi sınıfı içinden gelenlerden oluşması ve sorunu salt Gorbaçovculuğa tavır almakla sınırlamaması, dikkatlerini Gorbaçovculuğu ortaya çıkaran ideolojik, politik ve toplumsal süreçler üzerinde yoğunlaştırmalarıdır.Örneğin, bu eğilimin önderliğini yapanlardan biri olduğu anlaşılan Nina Andreyeva'nın "sonun başlangıcı, ekonomiye kapitalist öğeler sokan ve tarımı tahrip eden Kruşçev'le başladı" şeklindeki tespiti dikkate değerdir. Aynı şekilde Rus Komünist Partisinin yeniden kuruluşu toplantısında, G. İvanov adlı bir metal işçisinin söylediği şu sözler, devrimci muhalefetin olaylara konjonktürel bakmadığını, sosyalizmin tasfiye edilmesini bir süreç olarak ele aldığını, bu bilinçle geleceğe hazırlandıklarını ortaya koyuyor:

"SBKP, 20. Kongre'de kendini bütün halkın partisi olarak ilan ederken, aslında bir işçi partisi olmaktan çıktı. Oportünistlerin ortak partisine dönüştü. SBKP MK'sının başında M.Gorbaçov'un bulunduğu liderlerinin çekirdeği, Kruşçevci-Brejnevci fitne yuvasının rahminde oluştu. Bunların işçi sınıfına bağlılıktan vazgeçmeleri düşünülemezdi; çünkü hiç bir zaman komünist değillerdi. (Alkışlar) 'Sürünerek ilerleyen karşı-devrim'den sözetmek için, artık çok geçtir. Çünkü karşı-devrim, zaten şu anda karşımızda başını kaldırmış ayakta duruyor."

Bu türden örneklere S.Birliği ve Batı basınında sık sık rastlanıyor. Bu sözler, adeta Gorbaçovcu-

luk ve onun tarihsel kökleri konusunda iki arada bir derede kalmış bizimkiler için söylenmiştir. Bu sözler bir gerçeğin altını çizmeyi gerektiriyor: Komünist hareket, Gorbaçov'ların, Ligaçev'lerin değil, tabandan yükselen bu devrimci seslerin savunucusu olduğu, onlarla birleştiği ölçüde kendi önünü de açmış olacaktır.

SBKP Kongre'sinin bir kez daha ortaya koyduğu bir başka gerçek, iddia edilenin aksine SBKP'nin kendini yenileyecek, sosyalizmin kuruluşuna öncülük edecek devrimci dinamiklere sahip olmadığıdır. O yıllardır, topluma ve işçi sınıfına yabancılaşmış bürokrat burjuvaların yuvalandığı bir gericilik merkezidir. Bu çürüme ve yozlaşma sadece partiye değil, bütün bir topluma, iktidara da yayılmıştır. Bu toplumlar, yıllardır bu ülkeleri "olgun sosyalizm" olarak göklere çıkaran bir kısım insanlar tarafından bile, bugün açık bir tiksintiyle anılır hale gelmiştir.

Komünistlerin bu ülkeler için tek umudu, yıllarca sosyalizmin pratiğini yaşamış, sosyalizmin kazanımlarını tatmış, eşitsizliğe karşı duyarlılık kazanmış Sovyet işçi sınıfının ve dağınık devrimci ve komünist güçlerin yeniden ayağa kalkarak bir toplumsal devrimi, eskisinden daha güçlü, bilinçli bir Ekim Devrimini gerçekleştirerek dünya devrimine yeni bir itilim kazandırmasıdır. Sovyetler Birliği toplumu ve onun temel toplumsal kuvveti işçi sınıfı, nesnel ve öznel koşulları bakımından böyle bir devrimi öncelikle gerçekleştirme şansına sahip ülkelerin içinde yeralıyor. Yüzbinlerce işçiyi içine alan grev dalgaları, gerçeği gizleyen perdelerin kalkması ile sosyalizmin tasfiyesini tarihsel bir bakışla ele alan komünistlerin sesleri bunun ön habercileridir.

Bugün Gorbaçov'un en büyük korkusu, ne Yeltsin'ler, ne Ligaçev'lerdir, onun asıl korkusu devrimci işçi hareketidir.

Bu korku sadece Gorbaçov'un değil, kaderini Gorbaçov'ların kaderiyle birleştirmeye çalışan Batı burjuvazisinin de korkusudur. Sovyetler Birliği üzerine bir inceleme yayınlayan Newsweek dergisi, gelecekte Sovyetler Birliği için beş kriz noktası tespit ediyor ve bunda ilk üç sırayı, kömür, petrol ve demiryolu işçileri alıyor. Diğer iki noktayı ise, etnik çatışmalar ve islamcı hareket oluşturuyor.

Kendi payımıza söyleyeyim, biz bu ülkeleri değerlendirirken, bu ülkelerdeki devrimci olanakları ve genel olarak dünya devrimi açısından büyük önem taşıyan devrimci dinamikleri yakın zamana kadar (Bkz: "Modern Revizyonizmin Çöküşü" makalesi) tahlillerimizde yeterince dikkate almadık. Sorunun bu yanı sadece bu ülkeler devrimi, dünya devrimi bakınından değil, yeni bir Ekim Devrimine aday Türkiye devrimi bakımından da dikkate alınması gereken çok önemli bir faktördür.

*

Bugün devrimci harekette, "reel sosyalizm" sorununa yaklaşım farklılığı düne göre daha az olmakla birlikte kritik önemini koruyor.

Bazılarının sunmaya çalıştığı gibi, sorun sadece şu veya bu ülkenin niteliğinin ne olup olmadığı, ya da kapitalist restorasyonun şu tarihte mi yoksa bu tarihte mi başladığı gibi dar bir alana hapsedilemez. Sorunun özü, son 30 yıldır dünya işçi ve devrimci hareketinin üzerine bir kabus gibi çöken, Marksizmin iflası tartışmalarına konu edilen ve kanıt gösterilen, etki ve sonuçları çok yönlü bir ideolojik ve politik akımın doğru bir şekilde teşhis edilmesi, ona karşı savaşım görevinin canalıcı öneminin kavranması, dünya devriminin ve dünya işçi hareketinin gelişmesinin önündeki barikatların kaldırılması sorunudur. Bu bakımdan sorun ilkesel bir sorundur.

Bugün yaşanan iflas, sosyalizmin teori ve pratiğinin iflası değil, yıllar önceden bu yana hareketi içinden kemiren, onun gelişmesine ket vuran bir ideolojik ve politik akımın, modern revizyonist teori ve pratiğin iflasıdır. Gorbaçovculuk, gerçeği gizleyen perdelerin de yırtılması sonucu oluşan bu akımın son halkasıdır.

Bu gerçeğin hala görülmemesi, bu ülkelerin sosyalist ülkeler olarak görülmesi devrimci hareketin "reel sosyalizm"e umut bağlayan kesimlerinin en büyük açmazlarını oluşturuyor.

Hiç kimse, sosyalizm ve Marksizm adına bunlar tarih sorunlarıdır, şu veya bu ülkenin niteliğinin şöyle veya böyle değerlendirilmesi önemli bir ayrılık nedeni değildir, biz kendi devrimimizle ilgilenelim deme hakkına sahip değildir. Bu, sorunun özünün kavranamamasını ifade ettiği gibi dar ve milliyetçi bir yaklaşımı da ortaya koyuyor. Bu, aslında bu kesimin en son savunma mevzisidir.

Diğer şeyler bir yana, Sovyetler Birliği gibi

büyük ve dünya ölçüsünde etkili bir ülkenin niteliğini şöyle veya böyle değerlendirmek, dünya devriminin hedeflerine ve dinamiklerine temelden farklı bir yaklaşımı gündeme getirir. Bu bakımdan da sorun, güncel politik sonuçları olan bir sorundur.

Sorunun ikinci boyutu, sosyalizmin deneylerine, komünist hareketin tarihsel evrimine, bu evrimin sonuçlarına yaklaşım farklılığı şeklinde gündeme gelmektedir.

Komünist hareket ancak geçmişin deneylerinden öğrendiği, geçmişte sosyalizm adına savunulan, ama bugün devrimci ve işçi hareketinin sırtında kambura dönüşen teori ve pratiklerden kurtulduğu ölçüde, kendi önündeki engelleri aşma gücü gösterebilecektir.

Bunlar dar anlamıyla akademik bir tarih değerlendirmesi değil, hareketin tıkanıklıklarını aşarak ilerlemek gibi güncel bir sorundur.

Tarihsel dönüm noktaları ve kopuşlar yoksayılarak sosyalizmin 70 yıllık tarihi bir bütündür, kapitalist restorasyon süreci yeni başlamıştır ve bu ülkeler bunu aşma potansiyelini içinde barındırıyor diyen mantık da; tarihe Kruşçev öncesi ve sonrası olarak bakan, dönüm noktasının öncesi ve sonrası süreçleri yoksayarak, olaylar bizi doğruladı diyen kaba ve kolaycı mantık da olaylara bilimsel yaklaşımdan uzak, hareketin gelişmesinin önünü kapatan yaklaşımlardır.

Kuşkusuz, önemli deneyleri içeren ve bir çok karışık etkenlerin sonucu olarak yaşanan süreçlerin hemen aydınlatılmasını, bütün bir süreç konusunda ortak bir fikre ulaşmayı beklemek sorunu basite indirgemek olacaktır. Yaşanan süreçlerin bir çok yanı bizim için de açık değildir ve önemli bir bilimsel çalışma alanı olarak gündemdeki yerini korumaktadır.

Ama, devrimci hareketteki farklı yaklaşımların hareketi bölen bir sorun olmaktan çıkarılması için de, sorunun ciddiyetinde, gelinen noktanın doğru tespit edilmesinde ve bugünden bakıldığında daha kolayca görülen tarihsel dönüm noktaları konusunda da açık fikre ulaşmak zorunludur.

Yılların önyargılarından, kişilerin, grupların kendi geçmişlerini rasyonalize etme yaklaşımından kurtulunduğunda, böyle bir ortak yaklaşıma ulaşmak sanıldığının aksine hiç de zor olmayacaktır.

Sağlık işkolu...

(Baştarafı s.7'de)

aynı günde yani çarşamba günü konulacak. THD'nin bu isteği Sendikal Eşgüdüm'ü tanımamasından kaynaklanıyor. THD "Sendikal Eşgüdüm"e katılıyor, ama onu tanımıyor. Gerekçesi de Sendikal Eşgüdümün pasifizme gömülmesi... Ancak bunun hangi eylem kararları ve ne şekilde olduğu konusunda ise bir açıklama yapmıyor. Onun yerineeylem gününü farklı koyuyor, yani kitleyi bölüyor. Bu arada Sendikal Eşgüdümün bir kaç ay öncesine kadar pek bir işlevinin olmadığını, ama bu eylemliliklerle kabuk değiştirdiğini, bir zamanlar onu yönlendirmeye çalışanların şimdi olayların çok gerisinde kaldığını da belirtmeliyim.

Bu arada TSD'nin de THD ile esas mücadeleyi unutacak şekilde rekabete girmesi, tek hedefinin THD'den daha üstün olduğunu amaçlamışcasına davranması, örgütsüz kitlede bıkkınlık ve umutsuzluktan başka bir şeye hizmet etmiyor.

Bir örnek olsun diye yazdığım, aslında okuyucuya son derece sıkıcı geleceğine inandığım bu tartışmaların kitleyi parçalayarak zarar vermekten başka bir işe yaramayacağına inanıyorum. Ayrıca böylesi bölünmelerin diğer memur kitleleri arasında da yaşandığını belirtmek istiyorum. İktidarın işine yaradığı besbelli olan bu yapay bölünmeler konusunda daha yolun başında olan memurların uyanık olması zorunludur.

Geldiği nokta ile bile sağlıkçıların bilinçlerine önemli şeyler katan bu sürecin daha ileriye götürülmesi için;

1) Özellikle büyük hastahanelerde işyeri komitelerinin oluşturulması,

2) Komitelerin bir üst organı olarak Sağlık-İşkolunda Sendikal Eşgüdüm komitesinin yeniden oluşturulması,

3) Görevden el çektirilen ve sürgüne yollanan sağlık emekçilerine sahip çıkılması,

4) Diğer illerde direnişe geçen sağlıkçılar ile maddi ve manevi dayanışmanın sağlanması ve bunun koşullarının yaratılması, bir zorunluluktur.

Yasalara göre memur olarak görünen, ama yaptıkları iş itibarıyla aslında birer işçi olan sağlık emekçilerinin işçi sınıfı ile dayanışma içerisine girmesi, sınıfın hareketine önemli bir güç sağlayacaktır.

Arnavutluk ve Küba'da "Mülteciler" Komplosu

Emperyalizmin kirli eli

C.Kaynak

Önce Arnavutluk...

Küba'nın karşılaştığı sorunlara ve maruz kaldığı saldırılara değinmeden önce gelişmelerin zaman içindeki seyri ve simetrik benzerliğinden dolayı kısaca Arnavutluk'a dönmeyi gerekli görüyoruz.

Arnavutluk'taki "mülteciler olayı" geçici olarak sonuçlanmış bulunuyor. Geçici derken terimi genel anlamda kullanıyoruz. Zira, bu ülke geçmişte Kruşçev'in, Tito'nun ve Batılı emperyalist güçlerin çok boyutlu, yoğun ve sürekli baskılarına, saldırılarına maruz kaldı. Ama bugüne kadar direnmesini bildi. İlkeli ve kararlı tutumuyla taviz vermeden sosyalizme sadık kalmayı başardı. Ve bu tavizsiz tavrı sayesinde bugüne kadar gelebildi. Dolayısıyla Arnavutluk'ta kendi muhtemel iç zayıflıklarından sosyalist inşa kesintiye uğramadığı sürece emperyalizmin ve gericiliğin saldırılarının son bulacağını ummak hayaldir. Çünkü onların nihai hedefi Arnavutluk'taki mevcut iktidarı yıkarak bu ülkeyi de kendi kapitalist dünyalarına katmaktır.

Emperyalizm ve gericilik Doğu Avrupa'daki hızlı dökülmeden aldığı cesaretle kirli ellerini yeniden Ocak 1990'da Arnavutluk'a uzattı. Romanya'da tezgahlanan ve başarıya kavuşan senaryonun genel hatlarıyla bir benzerini Arnavutluk'ta gerçekleştirmeye kalkıştılar. Tahminler ve planlar tutmadı, umutlar gerçekleşmedi ve emperyalistler işbirlikçileriyle birlikte geri adım atmak zorunda kaldılar. Geri çekildiler, ama daha hesaplı, daha isabetli ve daha güçlü saldırabilmek için. Elbette bu arada dünya burjuvazisinin iğrenç yakıştırmaları ve entrikaları, kendi basın ve yayın organlarınca, sanki hiç bir şey olmamış, başkasının marifetiymiş gibi, utanmadan, sıkılmadan sergilendi. Ve son "mülteciler olayı" da bu saldırıların bir uzantısı, sosyalizmi yıkma planlarının bir parçasıdır.

Olayın kendisine gelince bizce henüz bilinmeyen ve halen basına sızdırılmayan işin teknik boyutudur. Yani, bu kadar insan nasıl elçiliklere doldu, operasyon olay yerinde kimler tarafından hangi olanak ve yöntemler kullanılarak gerçekleştirildi? Aslında bunun bir bakıma pek önemi yok, esasa değil biçime ilişkindir ve önemli olan olayın özüdür. Kaldı ki fazla merak etmeye de gerek yok. Romanya'da olduğu gibi kirli çamaşırlar sahiplerince, pek sürmeden ortaya serileceklerdir.

Bu iğrenç komplolarıyla emperyalistler ve gerici güçler Arnavutluk'ta bir iç karışıklık yaratmayı, bu karışıklıkla iktidarı sarsmayı ve böylece kargaşayı bunalıma, bunalımı dejenerasyona dönüştürmeyi amaçladılar. Koşullar ve ortam elverişli olduğu oranda dünya burjuvazisinin bu tür eylemleri gerçekleştirebilecek teknik olanak ve kadroları var. Onlar olayların bu şekilde zincirleme, etki-tepki temelinde gelişmesiyle iktidarı çökertmeyi başaracaklarını sanıyorlardı, en azından umuyor veya deniyorlardı.

Hesapları tutmadı, AEP ve Arnavutluk Hükümeti, iktidar organları paniğe kapılmadılar, soğukkanlılıklarını korudular. Komplonun boyutlarına rağmen Arnavutluk'ta iktidar kayda değer önemli bir sarsıntı geçirmedi. Tutmayan ikinci hesap ise Arnavutluk işçi sınıfı ve halkının tavrı oldu. Başta Amerikanın Sesi olmak üzere ülkeyi yalan yanlış haber yağmuruna tutan kundakçı yayın merkezlerinin oyununa gelinmedi. Arnavutluk halkı uyanık davrandı, hazırlanan tuzağa düşmedi ve böylece bir komplo daha fiyasko ile sonuçlandı denilebilir.

Bu iğrenç komplonun sefil figüranları hakkında yapılabilecek bazı değerlendirmeler var. Aslında bu yargılar başlı başına pek bir önem taşımıyor. Ama gelişmelerin bütünlüğü içindeki yeri ve yaptıkları çağrışımlar dikkate alındığında dünya burjuvasinin ne kadar aşağılık yöntemlere başvurduğu anlaşılır. Üstelik sorun sadece Arnavutluk'a da özgü değil. Dünya burjuvazisi elçiliklere sığınma olayını öyle yansıttı ki sanki bu insanlar gerçekten kendi insiyatifleriyle, bilinçlice ülkelerini terketmeye karar vermişler. Ansızın sınırsız bir şöhret atfedilen iltica adayları dünyaya sosyalist düzenden nefret eden, ondan kurtulmak için tek çareyi elçiliklere sığınmakta bulan bilinçli, kararlı, cesaretli, çoğu kez aydın, entellektüel rejim aleyhtarı olarak tanıtıldılar. Arnavutluk Hükümeti ise bu insanların çoğunun adi suçlular,

iş kaçkınları bireyciler, idealden yoksun düşkünler olarak niteledi.

Şimdi bu insanlar Avrupa'da, emperyalistler gidip getirdiler ama getirdiklerine de bin pişmanlar. Yabancı dil bilen bir kaçını entellektüel diye sundukları bu insanları mülteci kamplarına yerleştirdiler ve unutulmaya terkettiler. Neden? Bu insanların sosyalizme, Arnavutluk'a karşı birer karalama silahı olarak kullanılması düşünülüyordu, basında, televizyonda bol bol propaganda aracı olmaları bekleniyordu. Olmadı, burjuvazinin işine yaramadıkları görüldü. Daha gemideyken durum anlaşıldı. Ülkelerine karşı bir düşmanlıkları yok, sosyalizme küfür etmekte yetersiz kalıyorlar. İlk ve doğrudan muhataplarından edinilen bilgilere göre ilticacıların ezici bir çoğunluğunun kısa sürede bol miktarda para kazanıp kendi ülkelerine geri dönme hayali ile bu maceraya atıldıkları anlaşılıyor.

Daha gemide iken "Fransa iyi değil, Almanya daha zengin, olmazsa ABD'ye gidelim", "kaç gün sonra ülkemize geri dönebileceğiz?", "ayda ne kadar kazanabiliriz?" vb. sorularla işe başlamışlar. Farklı misyonlarla onları karşılamaya gidenlerin yoğun çabalarına rağmen bir türlü bu insanlar kendi ülkeleri ve düzen hakkında kayda değer olumsuz değerlendirmelerde bulunamadılar. Elbette durum böyle olunca da basın açığı kapatmak için Arnavutluk halkının geriliği, cahilliği, dünyadan habersizliği üzerine koca bir edebiyat yapmak zorunda kaldı. Sonuç olarak enine boyuna abartılan bu "mülteciler olayı" yapılan bunca propagandanın tam tersine yüz kızartıcı bir komplodan ibarettir. Kendi yağı ile kavrulmaya çalışan, mütevazi, onurlu, bağımsız küçük bir ülkenin bazı bilinçsiz geri vatandaşlarını baştan çıkarmak, onları resmen kandırarak maceraya sürüklemek pek de zor değildir. Çünkü bu görevi dev bir dünya üstlendi, sınırsız olanaklar kullanıldı, ama elde edilen sonuç yapanları utandırıyor. Kuşku yok, bunlar utanmazlar, biz sözgelimi öyle söylüyoruz.

Ardından Küba...

Arnavutluk'ta olduğu gibi Küba'da da Temmuz ayının başından bu yana bir mülteci furyası yaşanıyor. Çekoslavakya, İtalya ve İspanya elçiliklerine sığınan toplam 25 ila 30 kişi civarında Kübalı var, sayıları değişiyor. 12'si Çekoslovakya elçiliğini gönüllü terketti. Bu olay vesilesiyle Küba ve değişik emperyalist-gerici devletler arasında sözlü polemikler, diplomatik krizler alevlendi. Ve henüz burjuvazinin deyimiyle "şerefli" bir çıkış kapısı bulunamadı.

Küba bu tür saldırılara, şantajlara alışkın ve nasıl tavır alacağını çok iyi biliyor ve alıyor. Bundan dolayı "şerefli" çıkış kapısı bulunamıyor. Bundan on yıl önce Küba daha boyutlu, daha vahim bir sınavdan geçmişti. Zamanında ABD "dolar gücü", "Amerikan rüyası" vaadleriyle Kübalı vatandaşları baştan çıkarma girişimlerinde bulunmuştu. Amaç ülkede iç karışıklık yaratmak ve devrimci iktidarı yıkmaktı. Fidel Castro'yu oyuna getiremediler, açıldı kapılar, "sosyalizmi istemeyen gitsin" denildi ve gittiler (120 bin kişi). Ama geri dönmek isteyenler de kabul edilmedi. Böyle durumlarda alınması gereken tek devrimci tavır budur ve Fidel Castro hiç tereddüt etmeden gerçekten örnek bir tavır sergiledi.

1980'de yapılanları hatırlarken ister istemez farklı bir soru gündeme geliyor. O dönem kalabalık bir kitle Küba'yı terketmişti, nasıl oluyor da on yıl sonra bir iki düzine insanın alet olarak kullanılmasıyla benzer bir entrika tezgahlanmak isteniyor? Kaldı ki başta ABD olmak üzere tüm emperyalistler ve gericiler biliyorlar ki Küba iktidarı sınanmış, denenmiş bir iktidar. Domuzlar Körfezi çıkartması, ekonomik ambargo vb. denenmedik reçete kalmadı. Hangi umutla, neden cesaret alarak klasikleşmiş bir komployu yeniden devreye sokuyorlar?

Bu sorunun yanıtı bizi farklı alanlara, değişik boyutlara değinmeye götürür.

Fidel Castro ABD ile alay ederken diyor ki, "Bush rüyasında hep Küba'yı görüyor, kahvaltı yaparken Küba'yı düşünüyor, onsuz edemiyor". İkisi de haklı; Castro objektif bir gerçeği dile getiriyor, Bush ise ABD emperyalizminin 30 yıldır çektiği sancıları taşıyor. Küba ABD için bir "namus" sorunu olmuş; arka bahçemizdir dedikleri kıtada 30 yıldır bir diken gibi duruyor. Devrimden önce Küba'nın tüm zenginlikleri ABD'nin kontrolü altındaydı. Bu durumu tek bir cümle ile özetleyebiliriz: Şeker sanayinin % 40'ı, yeraltı madenlerinin % 90'ı, kamu hizmetleri ve devlet demiryollarının % 80'i ABD'nin elinde idi. Geriye ne kalıyor?

Dünyada Küba gibi bir ülkenin varlığı devrimden sonra duyuldu. Çünkü Küba halkı kendi ka-

derine sahip çıktı, bağımsızlığını elde etti, kendi devrimci ulusal çıkarlarına denk düşen bir politika izlemeye başladı. Küba halkı onuruna, bağımsızlığına el uzatanların önünde diz çökmedi. İşte bu devrimci ruh ve direniş sayesinde Küba'yı, Havana'yı, Castro'yu, Guevara'yı tanımayan, bilmeyen kalmadı.

Havana'da devrimci bir iktidarın varlığı emperyalizmi yalnız Latin Amerika kıtasında değil dünyanın değişik yörelerinde de rahatsız etti. Bu iktidar dolaylı yollarla yıkılmayınca, doğrudan müdahalelere kalkışıldı. Sonuç biliniyor: CIA'nın çıkartma birlikleri Domuzlar Körfezinde köpek balıklarına yem olmaktan başka bir başarı elde edemediler. Böyle olunca Bush ve hempaları kara kara düşünmekten başka ne yapabilirler?

Şimdi ise yeni ama oldukça olumsuz uluslararası koşullardan yararlanarak Küba'daki iktidarı yıkmaya çalışıyorlar. Bu ülkenin gelir kaynakları sınırlı, sanayileşmiş ileri bir ülke değil, petrodolarları yok. Dış ticaretini yakın döneme kadar SSCB ve diğer Doğu Avrupa ülkeleri ile değişim temelinde yapıyordu. İhtiyaçlarını nispeten elverişli koşullarda bu ülkelerden temin ediyordu. Ama devir değişti, dünya pazarlarında tekellerin tespit ettiği fiyatlarla dolar ödeyerek ihtiyaçlarını temin etmek zorunda kalıyor Küba. SSCB ile ticari ilişkilerinde % 50 oranında düşüş oldu. Küba ürünlerini dünya pazarlarında gülünç fiyatlarla satmak zorunda kalıyor. Dolayısıyla ülke ekonomisi güç durumda, doğrudan etkileri günlük yaşamda kendisini hissettiriyor. Böyle bir durumun işçi sınıfı ve halk kitleleri nezdinde gizli veya açık belli bir hoşnutsuzluk yaratması mümkündür, doğaldır.

İşte emperyalistler ve gerici güçler bu olasılığı dikkate alarak yatırımlarını bu temelde yaparak Küba'ya yeniden yüklenmeye başladılar. Zor yaşam koşullarından dolayı Küba toplumunun bağrında potansiyel bir hoşnutsuzluğun mevcut olduğunu varsayıyorlar. Korsan televizyon yayınları, komplo ve provokasyonlar aracılığı ile varsayılan hoşnutsuzluğun patlamaya dönüştürülebileceğini umuyorlar. Elbette böyle bir toplumsal patlama durumunda muhatap yönetimdir, iktidardır, yürürlükteki sistemdir. Bu yıllanmış rüyasını gerçekleştirmek için emperyalizm ve gericilik tekil olaylardan hareket ederek -ki tekil olayları da çoğu kez suni olarak kendileri yaratıyorlar- Küba'yı içerden yıkmaya çalışıyorlar.

Uluslararası plandaki gelişmeler, Sovyet-ABD işbirliği, Doğu Avrupa'daki çöküntü dünyada kapitalist-emperyalist sistemin kesin egemenliğinde kendisini ifade eden bir yapı oluşturdu. Emperyalizm, bu mutlak egemenliğine karşı gelişebilecek her direniş hareketini, devrimci çıkışı zorla bastırmak istediği gibi (Birleşmiş Milletler kürsüsünden, devrimler çağı kapanmıştır diye beyanatta bulunan Gorbaçov'dur) mevcut direniş odaklarını ezmeye çalışıyor. Dünyada yeni bir devrim süreci başlamadan sosyalizmi, devrimci değerleri kökünden kazımak istiyorlar. Yeni bir devrim sürecine ilham kaynağı olabilecek, moral gücü sağlayabilecek ne varsa temizlemek istiyorlar. Yoksa bugün bir Arnavutluk, bir Küba gibi mütevazi küçük ülkeler, emperyalist-kapitalist dünya için doğrudan bir tehlike oluşturmuyorlar.

Emperyalizmin bu kadar telaş ve sabırsızlık içinde Arnavutluk'a ve Küba'ya saldırması güncel kaygılardan ileri gelmiyor. Birincisi, mademki sosyalist, devrimci, ilerici güç ve değerlerde hızlı bir gerileme yaşanıyor, fırsat fırsattır, süreci doğal sonucuna kadar götürelim deniliyor ve bu mantıkla hareket edilerek kapitalizme düşman ne varsa yok edilmek isteniyor. Aynı zamanda ve ikinci olarak, bugün için mutlak egemenliğini ilan etmiş kapitalist-emperyalist sistemin bünyesinde meydana gelebilecek devrimci gelişmelerin önü şimdiden kesilmek isteniyor.Bu iş burada bitti, sosyalizm iflas etti, kapitalist sisteme herhangi bir alternatif yoktur dedirtmek istiyorlar. Burjuvazi mevcut gidişatı insanlık tarihinin doğal evrimi olarak kitlelere kabul ettirmek istiyor. Arnavutluk, Küba gibi örnekler burjuvazinin bu tezine ters düştükleri, onu yalanladıkları için mutlaka yıkılması gereken kaleler olarak ilan edildiler.

Fidel Castro diyor ki; "bunlara" taviz verilmez, verilince ayakta kalınmaz. "Parmağını verirsen el gider, elini verirsen kol gider, kolunu verirsen vücut gider" vs. Her ne kadar uluslararası koşullar tamamen olumsuz bir seyir içinde iseler de ilkesel ödün verilmeden, kitlelerin bilinçli desteği alınarak bu karşı-devrimci dalgaya göğüs gerilebilir. Taviz verilmeye başlandı mı, kötü bir sürece, sonu belli bir labirentte girilmiş demektir. Çünkü düşman çok güçlü ve bilinçli hareket ediyor. Ona taviz verip yaranmak ve böylece saldırıların hafifleyeceğini düşünmek gaflettir. Bu konuda bir örnek vermek gerekirse Küba'nın "mülteciler krizi" vesilesiyle takındığı tavır dik-

kate değerdir.

Küba örneği: Direnmek kazanmaktır

Emperyalizm ve gericilik Küba'da itiraf etmeye dahi cesaret edemediği bir hezimete uğradı. Dikkate değer olan ABD'nin "mülteci olayı"nda geri planda kalmayı tercih etmesiydi. İşleri perde arkasından yönetmekle yetindi. ABD geçmişte tezgahladığı komploların bedelini ağır ödediği için bu kez açık rolleri Çekoslavakya ve İspanya'ya vermeyi daha uygun buldu. Fidel Castro, "Bu komplo Yanke emperyalizmi tarafından hazırlandı ve aşağılık Çekoslavakya Maslahatgüzarı da üzerine düşeni yaptı" derken muhataplarını iyi tanıyordu.

Emperyalizm ve gericilik Küba'da hezimete uğradı diyoruz; çünkü Küba bunlara anladıkları dilden hitap etmesini bildi ve yaptı. Elçiliklere bir kaç kişi doldurduktan sonra Küba'nın hemen pazarlık masasına oturacağını sandılar ve muazzam bir kampanya başlattılar. Castro kendi yöntemini dayattı ve işi tersten ele aldı: "Elçiliklere sığınanlar kesinlikle yurtdışına çıkamazlar ama isteyen gidebilir". Hatta daha da ileri giderek emperyalist ve gerici devletleri Havana'da birer göçmen bürosu açmaya davet etti... Çünkü Castro çok iyi biliyordu ki bunların derdi Kübalı lümpenleri götürüp, kendi ülkelerine yerleştirmek değil. Bu nedenle "ne kadar lümpen istiyorsanız gönderiyorum, istiyorsanız buyurun!", dedi.

Küba ABD'ye çağrı yaptı. Diplomatik ağızla değil, somut ve direkt bir dille; "Gönderin gemileri!" Diplomatik baskı, ekonomik ambargo! Bunlar emperyalistlerin kullandıkları aşınmış nakaratlardır. Bu alanda da Küba insiyatifi ele geçirdi ve doğrudan ABD'nin çıraklarını tehdit etti. "Keserim diplomatik ilişkileri!" Ekonomik ambargo konusunda Sovyet-Küba ilişkileri gündeme getirilmeye çalışıldı. Sovyetler'in Küba'yı kenara ittikleri açık, ticari ilişkilerinde astronomik düşüş var ve sovyetler bu ilişkilerini Küba'ya karşı bir baskı aracı olarak kullanıyorlar. Fidel Castro bu konuda da açık konuştu. "Sovyetler Birliği dağılsa, yokolsa bile biz yön değiştirmeyiz!"

Olayın diğer bir boyutu Küba'nın bu tavrı resmi bürokratik düzeyde ve anlayışla değil, kitlelerin aktif desteği ile takınmasıdır. Havana Meydanına toplanan yüzbinlerce insana hitaben Fidel Castro konuşuyor; "Elçilikler seyahat acentası mıdır?", "İspanya'nın 2,5 milyon dolarlık yardımını reddediyorum!", "Gitmek isteyen gitsin! Götürmek isteyen gelsin götürsün!" vb. Bu tavır Küba halkının doğrudan desteği ile alınınca, tezgahlanmak istenen komplo elbette iflas eder. İç karışıklık yaratmayı düşünenler karşılarında Küba halkını ve kararlı, ilkeli devrimci bir tavır bulduklarında geri çekilmek zorunda kaldılar.

Hesapları tutmayan emperyalist-gerici devletler, başlangıçta ne denli gürültü kopardıysalar, kendileri açısından olumsuz sonuç karşısında o denli sesiz davranıyorlar. Sütü dökmüş kediler gibi kıvranıyorlar. Örneğin İspanya kaldırdığı taşı ayağına vurduğunu anlayınca, "Polemiğe girmek istemiyoruz, ilişkilerimizin bozulmasını hiç bir zaman istemedik", " İspanya Küba'ya karşı hiç bir komploya katılınadı ve asla karışmayacaktır, bunu Castro çok iyi biliyor." Bunlar diplomatik laflar, ilk bakışta anlamları pek açık değil. Ama gelişmelerin bütünlüğü içinde ele alındıklarında ve günlük dile tercüme edildiğinde Küba'ya "özür diliyoruz" anlamına gelir.

Diğer taraftan gelişmeleri sesizce izleyen Sovyetler Birliği'ne gelince, onlar da TASS Ajansı aracılığıyla tepkilerini açıkladılar. Herhalde Castro'nun doğrudan SSCB'ye atıfta bulunmasından etkilenmişler: "Dağılıyorlar, yok olsalar bile biz yolumuzdan dönmeyiz!", "Ya sosyalizm ya ölüm!", "Sosyalizmin bayrağı savaşılmadan teslim edilemez!" Mülteciler komplosunun boşa çıkarılmasından sonra TASS Ajansı "Küba'nın katı tavrında bizim sorumluluğumuz büyüktür, bu ülke reform yapmak istemiyorsa bizim hatamızdan kaynaklanıyor. Bizi yanlış anladılar. İlişkilerimizi bozmak istemiyoruz. Dostlarımızı yalnız bırakmayız, geleneksel dostluk ve ticari ilişkilerimiz devam edecektir." Sanıyoruz Küba'da bir iç karışıklık çıksaydı TASS Ajansı bu tür beyanatlarda bulunmaz, örneğin Romanya olaylarındakine benzer bir tutum pekala alabilirdi. Küba'nın devrimci tavrı karşısında Sovyetler Birliği de biraz "eziklik" hissediyor. Destekliyoruz demekle aslında bunu gizlemeye çalışıyorlar.

Sonuç olarak şu söylenebilir: Yalnızca direnenler kazanır. Son Küba krizi bunu yeniden göstermiştir. Aynı şekilde, sonuçta kaybedilse bile, savaşarak yenilmek ile utanç verici bir teslimiyet arasındaki derin uçurumun da bilincinde olduklarını gösteriyorlar devrimci Kübalılar.

Nikaragua'da genel grev

Temmuz ayının başında Nikaragua bir genel greve tanık oldu. 25 Şubat başkanlık seçimlerinden bu yana gözler yeniden Managua'ya çevrildi. Ülkede yaşamı tamamen felce uğratan, beş ölü, onlarca yaralı bırakan grevin kendisine değinmeden önce kısaca geriye dönelim.

ABD emperyalizmi 1979'da uşak dostu Anastasio Somoza'nın devrilmesini ve devrimci Sandinista yönetiminin işbaşına gelmesini içine bir türlü sindirememişti ve on yılı aşkın bir süredir Nikaragua'daki iktidarı yıkmak için bu ülkeye olmadık sorunlar yaratmış, tek kelimeyle iflasın eşiğine getirmişti. Nihayet tüm maddi ve manevi gücünü kefeye koyarak 25 Şubat başkanlık seçimlerini yeni uşağı Bayan Chamorro'ya kazandırtmıştı.

Seçimlerin arifesine kadar vaadedilen özetle şu idi: Sandinistaların iktidarına son verilirse ülkeye iç barış gelir, karış-devrimci Kontra gerillalarının varlık nedeni ortadan kalkar, ekonomik ve diplomatik ambargoya son verilir. ABD'nin yardım ve kredi muslukları tamamen açılır. Sonuç olarak ekonomik darboğazdan çıkılır, gerilim düşer ve nihayet Nikaragua halkı huzurlu, mutlu ve varlıklı bir yaşama kavuşur.

Bu ikiyüzlü propagandanın altında yatan amaç ise köşeleri biraz yontulmuş Somoza çağına dönmekti. Kamulaştırılmış toprakları eski sahiplerine iade etmek, devletleştirilmiş işletmeleri özel sektöre devretmek, yani ABD tekellerinin yerel acentalarına dönüştürmek, Nikaragua halkının tüm kazanımlarına elkoymak. Bayan Chamorro başkan olur olmaz politik programını uygulamaya başladı; ama ABD yardım muslukları tamamen açılacağına -öyle vaadde bulunulmuştu- damla damla akıyorlar.

Ve doğal olarak yeni politik programın faturası Nikaragua halkına kesilmeye başlandı. Temmuz ayı başlarında patlak veren genel grev, belkemiği kırılmamış Nikaragua burjuvazisinin ABD emperyalizminin doğrudan desteği ile uygulamaya çalıştığı geriye dönüş sürecine yapılan bir uyarıdır. Grev her ne kadar bir ücret artışı talebiyle başladıysa da hiç gecikmeden Nikaragua toplumundaki mevcut çelişkileri suyüzüne çıkardı ve tamamen politik bir muhteva kazandı.

Sıralamak gerekirse Nikaragua işçi sınıfı ve halkı on yıl boyunca kanları pahasıyla elde ettikleri kazanımların iğdiş edilmesini istemiyor ve karşı çıkmakta kararlılar. Emperyalizmin Nikaragua ekonomisini darboğazdan kurtaracağız vaadi, eski toprak sahiplerinin topraklarını iade etmek ve işletmeleri yerli yabancı işverenlere peşkeş çekmekten öte hiç bir anlam içermiyor, içermesi düşünülemez. Bu yöndeki girişim işçi sınıfının tepkisiyle karşılaştı. Günlerce süren genel grev, ifade edilen militan tavır Nikaragua işçi sınıfının kararlılık derecesini gösterdi.

İkinci olarak faşist Kontra gerillalarının konumu... Bunlar sözde silahlarını bırakmışlardı, üstelik Birleşmiş Milletlerin denetimi altında. Genel grev sırasında bu iddianın ne derece doğru olduğu ortaya çıktı. Managua sokaklarında tepeden tırnağa kadar silahlı Kontra gerillaları grevi kırmak, kana boğmak için gövde gösterisine giriştiler, ölü ve yaralı sayısı ortada.

Üçüncü olarak güçler dengesini dikkate almak gerekiyor. Her ne kadar Chamorro seçimleri kazandı ise de iktidardaki koalisyon oldukça heterojen bir yapıya sahip. Katıksız faşist kesim durmadan "kelle"' istiyor, seçimlerden elde edilen güçlü pozisyon kullanılarak tüm devrimci öğelerin dağıtılmasını, açık karşı-devrimci terörle sindirilmesini talep ediyor. Burada Kontraların doğal misyonu ortaya çıkıyor. Liberaller ise nispeten ılımlı bir tarzda ilerlemek istiyorlar. İşçi sınıfının sert bir çıkışıyla, başlayan sürecin kesintiye uğrama tehlikesinden korkuyorlar.

Diğer taraftan devrimciler ise seçimleri kaybetmelerine rağmen hezimete uğramadılar, canlılıklarını koruyorlar, mevcut yönetime alternatif olma konumlarını kaybetmiş değiller. Bu gerçek, militanca yürütülen genel grev aracılığıyla doğrulandı. Durum böyle olunca mevcut yönetici ekip bıçağın sırtında yürüyor. Kendi iç tutarsızlığı ve heterojenliği yanısıra alternatif kendisini her an dayatma tehlikesi gösteriyor. Dolayısıyla ara yerde statükonun korunması imkansız gibi görünüyor. İktidar ya yandaşlarının talepleri doğrultusunda radikalleşmek zorunda ya da dağılmaya mahkum. Her iki ihtimal de, gelecek iktidardaki güçler için toz pembe görünmüyor.

Dördüncü olarak Sandinistaların tavrı. Alterna-

(Devamı s.21'de)

Bir aydın ve Kürt sorunu

B. Acar

-Türk üniversiteleri, profesörleri, Kemalizmin anti-sömürgeci olduğunu doğru kabul ederler. Bu bir resmi ideolojidir. Bilim adamları bilim adına resmi ideolojiyi her zaman savunurlar.

-Oysa bu doğru değildir. Fiili durum resmi ideolojinin tam tersidir. Kemalizm ve Kuvay-ı Milliyeciler işbirlikçi ve sömürgecidirler.

-Kemalistler, İngiliz ve Fransız emperyalistleriyle, Arap monarşisiyle işbirliği yaparak Kürdistanı bölmüştür.

-Niye Irak'ın bir Kürdistan'ı var, niye İran'ın bir Kürdistanı' var, niye Türkiye'nin bir Kürdistan'ı var da, Kürtlerin Kürdistan'ı yok.

-Bilimsel bulgular, resmi ideolojinin tam tersini ortaya çıkarmıştır. Kürt halkının, Kürt ulusunun, Kürt kültürünün ve Kürdistan'ın varlığını kimse yadsıyamaz. Ülkemizde bilimsel bulgulardan, Kürt halkının varlığından, bölünmüşlüğünden ve yokedilmeye çalışıldığından bahsetmek, resmi ideolojiyi eleştirmek ve karşı çıkmak suç sayılıyor.

-Türk profesörleri, bu gerçekleri kabul edemiyor. Çünkü bedeli var. Resmi ideolojinin dışına çıkılamadığından üniversiteler bilimsel değildir. Ülkemizde bilimin gelişmemesinin sebebi de budur. Türk profesörleri resmi ideolojinin tutsağı olmuştur. Beyinleri çürümüştür -çürütülmüştür.

-ABD Senatosunda Ermeni Soykırımı gündeme geldiğinde 28 üniversitenin profesörleri ABD Başkanına mektup yazmış, soykırım yapılmadığını ifade etmişlerdir. Yani bu konuda resmi ideolojinin tekrarını yapmışlardır. Ancak bu girişim hiç dikkate alınmamıştır. Çünkü bütün dünya biliyor ki, Türkiye'de bilimin üzerinde resmi ideolojinin baskısı vardır. Olaylara bilimsel yaklaşmak mümkün değildir.

-Bulgaristan'daki "soydaş"larımıza baskı yapılınca, Yunanistan'daki Türklere baskı yapılınca, bütün kapıları çalıp insan haklarının ihlal edildiğinden bahisle Avrupa'dan bu konuda duyarlı olması bekleniyor. Oysa aynı sömürü ve baskının katmerlisi Kürtlere yapılınca gözyumuluması bekleniyor. Gerçekleri dile getirenler sorgulanıp hücrelere atılıyor. Avrupa kamuoyu, İnsan Hakları ve Af Örgütü Türklere baskı yapıldığını söylerse günlerce radyo, TV ve basın bunu anlatıyor. Aynı İnsan Hakları, Af Örgütü Kürt halkına yapılan baskı, işkence, yoketme politikalarına değinirken emperyalist kışkırtma var deniliyor. Oysa bizim görüp de kabul edemediğimiz gerçekleri Avrupa kamuoyu en az bizim kadar biliyor.

-Artık dünyada ırkçılık tarihe karışıyor. Fakat bir Güney Afrika'da ve Türkiye'de hala devam ediyor. Türkiye'deki Güney Afrika'dakinden daha kötü. Çünkü Kürdistan'da Kürt olma bilincini, ulus olma bilincini yokedip yerine Türk olma bilinci ve kültürü verilmeye çalışılıyor.

Üzerinde durulması ve görülmesi gereken şudur. Kürdistan eski Kürdistan değildir. Kürt halkı da 10 yıl önceki Kürt halkı değildir. Kürtler özgürlüğü kavradı ve özgürlüğü istiyorlar. En azından resmi ideolojiyi, Kemalizmi sorguluyorlar. Neden bizim Kürdistanımız yok diyorlar. Kürt halkı artık özgür Kürdistan istiyor. Bizim de bunu kavramamız gerekiyor.

İsmail Beşikçi 25 Temmuz günü İstanbul DGM'de bunları savundu. Bize söyleyecek fazla bir şey bırakmadı. Ancak duruşmadaki gözlemlerimi aktarmak istiyorum.

Aynı gün DGM'de islami bir örgütün de duruşması vardı. DGM koridorunda çoğunluğunu Kürtlerin oluşturduğu çok sayıda duyarlı devrimci insanların yanında İslamcılar da kalabalık bir şekilde gelmişlerdi. İslamcılar da dahil olmak üzere herkes Kürt sorununu tartışıyordu. Vurgulamalar, Beşikçi'nin yaklaşımıyla hemen hemen aynıydı.

Sömürge Kürdistan'da, bağımsız Kürt hareketinin desteklenmesi gerektiğinden, kendi kaderini tayin hakkından, özgür Kürdistan beklentisine kadar uzanıyordu bu tartışmalar.

Görülmesi gereken bir yan da şu idi.

İ. Beşikçi'nin yargılanması ile birlikte Kürt sorunu daha da bir bilince çıkıyor, güncelleşiyor ve kendini tartıştırıyordu. Örümcek ağı örülmüş beyinler parçalanıyordu.

Bunun için Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkına sahip çıkmak, ulusal özgürlük mücadelelerine omuz vermek, ancak devrimci bir politik işçi hareketinin yaratılması ile, bir taraf, bir güç olarak işçi sınıfının proleter partisinin oluşturulması ve sosyalizm mücadelesinin yükseltilmesiyle gerçek anlamını bulur.